

FESTES PATRONALS SAGRADA FAMÍLIA I SANTÍSSIM CRIST

pedro / ads

30 SETEMBRE – 16 OCTUBRE 2023 – LA VALL D'UÑO
FESTES D'INTERÉS TURÍSTIC NACIONAL

FESTES PATRONALS SAGRADA FAMÍLIA I SANTÍSSIM CRIST

FESTES D'INTERÉS TURÍSTIC NACIONAL

ÍNDEX

- 3 Pròleg
- 5 Directiva Comissió de les Festes
- 5 Crèdits
- 7 Saluda SS.MM. els Reis d'Espanya
- 9 Saluda del President del Govern d'Espanya
- 11 Saluda del President de la Generalitat Valenciana
- 13 Saluda de la Presidenta de la Diputació de Castelló
- 15 Saluda de l'Alcalde de la Vall d'Uixó
- 17 Saluda del Regidor de Festes de la Vall d'Uixó
- 19 Saluda del President de les Festes
- 21 Saluda de l'Il·lustríssim Senyor Cura-Parroc
- 23 Autor de la portada
- 24 Regines i Dames de la Ciutat del 2023
- 36 Programació de festes
- 53 Gojos a la Sagrada Família
- 56 Saeta al Santíssim Crist
- 66 Cartell taurí
- 100 Col·laboracions literàries
- 122 Crònica taurina de l'any 2022
- 127 Epíleg

AMIB TU

**Sí. Som la banca cooperativa
que sempre està al teu costat
per a créixer junts.**

Aquesta és la nostra fórmula
de sempre per a treballar
pel futur.

sant vicent
CAIXA RURAL DE LA VALL D'UIXÓ

PRÒLEG

Quan un poble fa festa, reviu esdeveniments passats i construeix cultura. La festa ve sempre per allò que hem rebut dels nostres avantpassats i que fem nostre. Les festes d'un poble són sempre una combinació de música, entreteniment, gastronomia, diversió, pólvora, bous, i per descomptat, en la nostra cultura no hi pot faltar la fe, aquesta fe tan arrelada en el nostre poble. La Sagrada Família i el Santíssim Crist, com a patrons de la Vall d'Uixó, estaran presents entre nosaltres per a honrar-los i continuar amb una tradició que ja es remunta centenars d'anys. Som conscients que un poble es forja, evoluciona i s'enforteix per mitjà del treball constant, de la il·lusió posada en la creació d'una programació diversa i completa. En la bona convivència del veïnat, i precisament amb el sentir i l'orgull de ser valler i valleria.

Enguany la Seu Social celebra el 25é aniversari de la seua construcció, la nostra casa, la casa de tots i totes, on s'acumulem centenars de records: la nit que arriben els bous, el punt on el CIAC endolça el primer pasdoble per recórrer els carrers i recollir la Regina i les Dames. És la casa on els avis porten els nets per veure els bous. Cada segon dissabte d'octubre obri les portes de bat a bat, al balcó no cap una ànima, als barrots centenars de persones vestides iguals, tertúlies taurines... És la casa on es tallava la carn de bou, una casa que acull dinars, sopars, reunions i moltes hores de feina. Una casa especial, la nostra "sede" com acostumem a dir-li. És un dels dos grans centres neuràlgics on es conforma la festa, junt a l'església del Sant Àngel.

Les Festes ens conviden, durant unes setmanes, a xafar el fre de la quotidianitat, i invertir temps amb la família i les amistats, mentres mostrem les nostres tradicions al món sencer, sent una clara projecció de futur, conjugant en tot moment diversió i devoció.

Per tot això, la Directiva de festes i l'Ajuntament han confeccionat una programació molt completa i extensa per a totes les edats, amb l'objectiu d'aconseguir la màxima participació ciutadana, així com per a contribuir al fet que la Vall d'Uixó brille i pugui rebre, d'eixa manera, a tots els visitants que s'acosten fins a la nostra ciutat amb la finalitat de disfrutar amb nosaltres de les nostres festes i de la nostra gent. I per donar-li encara més valor a les festes i a la ciutat, comptem amb la representació de la Regina de la Ciutat Maria Serra Roldán qui juntament a la seu Cort d'Honor, ompliran d'eixa llum tan especial que sempre han emés pels nostres carrers.

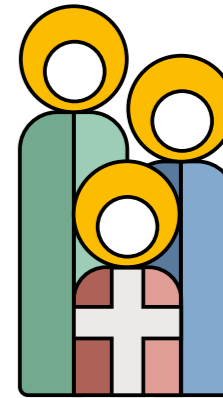
Vallers i valleres, és hora de disfrutar, d'eixir al carrer, de sentir i compartir, de mostrar la nostra esplendor cultural i social, d'apostar pel creixement i la modernitat sense renunciar al valor de la nostra història, de relacionar-se, de ser i d'estar.

LA DIRECTIVA DE FESTES

QUE COMENCE
A **BULLIR**
LA **FESTA!!**

DIRECTIVA COMISSIÓ DE FESTES

President:	Juan Manuel Sánchez Bonifás
Vicepresident 1r:	Borja Soria Sorribes
Vicepresident 2n:	Ana Romero Peñarroja
Vicepresident 3r:	Vicente Segarra Carretero
Secretària:	Núria Romero Valls
Tresorera:	Leonor Capel Segarra

VOCALS

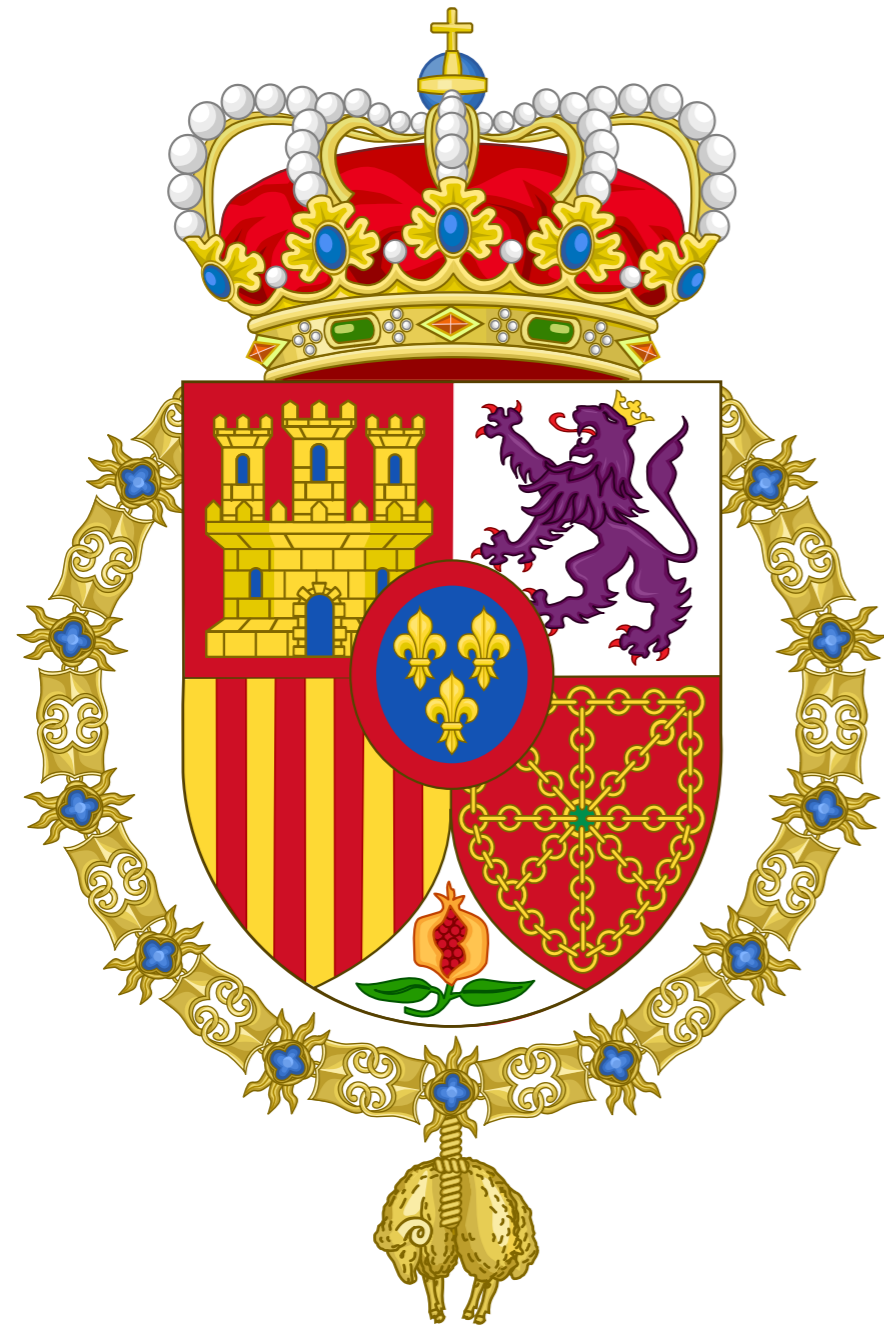
Lluís Ambou Bamboi	Víctor Martínez Roig
Meritxell Aragonés Mingarro	Elena Mingarro Nebot
Sergio Aragonés Mingarro	Jose Ramon Moliner Talamantes
Manolo Beltrán Pérez	Roser Mondragón Fenollosa
Enrique Carrillo López	José Vicente Nebot Navarro
Miguel Checa Cabañero	Àngela Nebot Zorrilla
Isabel Cortés Pallarés	Alberto Paulo Pérez
Vicent Cubells Gil	David Rebollar Aragó
Damián De La Fuente González	Sara Rey Baldayo
Eder Dupla Carrión	Sergio Romero Peñarroja
Mario Esbrí Diago	Adrián Rubio Edo
Manuel Ferreres Cabañero	Sara Sales Gracia
Alfredo Galmés Cuerva	Carmen Salvador Romero
Estela Galmés Cuerva	Vanessa Sánchez Bonifás
Juanma García Valls	Iván Sánchez Rius
Javier Igual Parra	Miguel Àngel Segarra Fas
Sergio Janini Fito	Vicente Segarra Fas
Pablo López Cordero	David Segarra Planelles
Mari Carmen Marco Moliner	Isabel Talamantes Diago
Àngela Martín Tido	M ^a Dolores Talamantes Diago
Alba Martínez Aragonés	Beatriz Vilalta Mangriñan
Laura Martínez Melià	

CRÈDITS

Edició, correcció i tractament de text: Delegació de llibre i Directiva Comissió de Festes Patronals Sagrada Família i Santíssim Crist
Fotografia: TheCone, Estudi Mira, Vicent Talamantes i Arxiu Comissió de Festes Patronals Sagrada Família i Santíssim Crist
Disseny i maquetació del llibre: Pedro Zorrilla Adsuara
Impremta: Rock Printers
Patrocina: Generalitat Valenciana · Diputació de Castelló · Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó

CASA DE S. M. EL REY

con mucho afecto

Felipe VI *Letizia R.*

EL GUANO

BODEGA RESTAURANTE

964 663 220

**Avda. Jaime I, 59 y
C/ Belcaire (Junto al polideportivo)
LA VALL D'UIXÓ**

SALUDA

PEDRO SANCHEZ PÉREZ-GASTEJÓN

President del Govern d'Espanya

*UN AFECTUOSO SALUDO A LOS VECINOS DE
LA VALL D'UIXÓ, POR SUS FIESTAS PATRONALES
DE 2023*
PEDRO

Hotel Plana Suites

by Sercotel

Tu nuevo hotel en Vall de Uxó
Urbanización Carmaday

C/ Luís Roig d'Alós, 26
12600 Vall de Uxó, Castellón
T. +34 964 88 19 19
info@hotelplanasuites.com
www.hotelplanasuites.com

SALUDA

En uns moments de canvi com els que viu la nostra societat, la Comunitat Valenciana obri una etapa nova amb la il·lusió en fer possible, entre totes i tots, un futur millor en llibertat i amb seguretat, potenciant tot allò que defineix la nostra personalitat pròpia i ens identifica. Dins del magnífic llegat cultural que custodiem amb orgull, les nostres festes tradicionals ocupen un lloc molt especial, ens agermanen i també ens animen a conservar els nostres costums més arrelats.

Durant tot l'any, les celebracions de la Comunitat Valenciana posen de manifest l'esperit creatiu, innovador i emprenedor del nostre poble, i també evidencien la nostra capacitat per a treballar junts i l'estima que tenim per les tradicions que hem heretat i són una part destacada la nostra identitat.

Com cada any, la Vall d'Uixó celebrarà d'ací a poc les Festes Patronals en honor a la Sagrada Família i el Santíssim Crist en unes jornades on la ciutat mostra el seu caràcter hospitalari i la seua millor imatge. Moltes persones vingudes de les més diverses procedències s'uniran als veïns en unes intenses jornades en els diversos actes religiosos, culturals o socials que cada any fan dels seus carrers un espai acollidor, obert a tots.

En 2023, una vegada més, les festes trencaran amb la rutina de la resta de l'any i brindaran l'oportunitat de viure bons moments en un ambient relaxat que convida a donar un nou impuls a les tradicions que vam rebre dels nostres majors, a fer més forts els lligams que ens uneixen a les persones que tenim més a prop i a compartir la nostra alegria.

Des de les pàgines del vostre Llibre de Festes vull animar-vos a disfrutar plenament estes jornades i fer-vos arribar la meua felicitació, com també els meus millors desitjos per al futur.

CARLOS
MAZÓN
GUIXOT

President de la
Generalitat Valenciana

artesanía
vallera
TEXTIL I PUBLICITAT

www.artesaniavallera.com

SERIGRAFIA / BRODATS / VINILS
ROBA LABORAL I DEPORTIVA / RETOLACIÓ...

T. 964 66 58 08 - 658 88 15 32

DESDE
1979
la gruta

40 AÑOS SIRVIENDO EMOCIONES

CASTELLÓ
RUTA DE
SABOR

BONES FESTES!

vin la vida!

SALUDA

Un any esperant que arribe aquest moment i per fi és ací! És un honor com a presidenta de la Diputació Provincial de Castelló poder saludar-vos amb motiu de les festes patronals en honor a la Sagrada Família i al Santíssim Crist. Perquè sé que aquestes són unes dates assenyalades en les vostres vides, especials i úniques. Que ha arribat el moment de compartir, de gaudir i de reivindicar aquesta identitat que amb tanta intensitat i orgull abandereu les valleres i vallers.

Tinc l'enorme privilegi d'haver compartit amb vosaltres aquestes celebracions que alcen passions més enllà dels límits de la nostra província i de la Comunitat Valenciana. Aquesta declaració com a Festa d'Interés Turístic Nacional diu tot d'unes celebracions que concilien tradició i avantguarda des de la voluntat d'abraçar a propis i estranys.

Serán dies per a posar en valor les arrels que us fan únics i singulars, moments per a emocionar-se amb la devoció i el fervor que professeu cap a la Sagrada Família i el Santíssim Crist, actes per a gaudir i entusiasmar-se. I tots formaran part del llegat històric que són aquestes grans festes.

La Romeria als Sants Patrons, el tridu religiós o la solemnitat de la processó del Santíssim Crist seran moments per a emocionar-se de la mà d'un programa que també reivindicarà les passions amb un cartell taurí que espera ansiosa aquesta província i tota la Comunitat Valenciana.

Us anime a reivindicar aquesta herència que us identifica, a posar en valor l'afició que us mobilitza i a gaudir d'unes festes que no sols són cultura, història i identitat, perquè també són motor econòmic per als nostres autònoms, injecció per als nostres comerços i futur per a la ciutat.

Una energia que la joventut transmet i que Maria Serra Rolán, Regina de la Ciutat, al costat d'Irene Andrés Capel, Júlia Checa Talamantes, Mireia Moreno Romero, Isabel Capella Talamantes, Rocío Marco Diago i Paloma Palasí San Roque, com Dames de la Ciutat, contagiaran com a màximes representants d'aquestes festes que ja arranquen.

A gaudir-les!

*MARTA
BARRACHINA
MATEU*

Presidenta de la
Diputació de Castelló

**DIPUTACIÓ
D
CASTELLÓ**

FAS | ABOGADOS ESPECIALISTAS EN DERECHO DE
EXTRANJERÍA

Carles García Fas | ABOGADO

+34 623 13 36 73 | info@fasabogados.com
Plaza Santa Clara, nº 4, 5º B. 12001, Castelló
Calle del Cronista Carreres, 11 Planta 3, Local B, 46003, Valencia

des de
Coves de Sant Josep
us desitgem

MOLT BONES
FESTES!

COVES de
SANT JOSEP

SALUDA

Identitat, símbol de convivència i espai de trobada.

L'esclat de festa ja està ací un any més, amb les festes patronals en honor a la Sagrada Família i el Santíssim Crist. Una edició que torna a comptar amb una programació oberta i que busca animar a la participació de tots els vellers i velleres. Perquè les festes reforcen la nostra identitat, són símbol de convivència i un espai de trobada. També motor per a l'activitat turística i econòmica, especialment del sector de l'hostaleria i el comerç. Perquè són dies d'estar al carrer i compartir moment amb la nostra gent, la que ens estima i estimem.

Per això cada any vivim les festes patronals amb alegria i amb il·lusió, ja des del seu inici amb la presentació de la regina; i seguint amb el tradicional empedrao, que enguany innova perquè es puga gaudir durant el dia de la festa i de la germanor. També amb les tasques gastronòmiques, que ja s'han consolidat i reuneixen a milers de persones cada edició; i amb els actes musicals, culturals, taurins, infantils o religiosos. Perquè la programació d'este 2023, de nou destaca per ser variada.

L'any serà inoblidable per a la regina, Maria Serra, que acompanyada per la seua cort d'honor tindrà l'orgull de representar a les festes patronals en honor a la Sagrada Família i el Santíssim Crist. També a la Ciutat de la Vall d'Uixó, en una experiència que serà emocionant. Al seu costat estarà presta la directiva i la comissió de festes, que fa una gran tasca perquè la programació puga celebrar-se i tothom puga gaudir de la crida festiva, de la germanor i del bon ambient. La meua enhorabona i el meu agraïment, extensiu també als abonats i abonades i als col·laboradors.

Des de l'Ajuntament col·laborem amb les festes patronals mitjançant un conveni i també amb tot allò que és possible amb els recursos municipals, sobretot per a garantir la seguretat. També en materials, logística i infraestructures, tramitació administrativa, suport policial, etc. Des del govern municipal seguim i seguirem donant suport a les nostres festes, col·laborant estretament dins de les nostres possibilitats.

Abans d'acabar, vull fer una crida a totes les velleres i els vellers perquè gaudisquen de la programació amb respecte, responsabilitat i ganes de passar-ho bé.

Molt bones festes!

ANIA
BANOS
MARTOS

Alcaldeessa de
la Vall d'Uixó

Ajuntament de
la Vall d'Uixó

MB PIQUERBELTRÁN
HIERRO - ALUMINIO - ACERO

t. 678 62 36 04
LA VALL D'UIXÓ

granellroig

SEGUIM LA TRADICIÓ

SALUDA

Arriba una data assenyalada!

Com cada any, octubre és una data assenyalada al calendari festiu de la Vall d'Uixó. Quan la tardor s'inicia arriben les festes patronals en honor a la Sagrada Família i el Santíssim Crist. L'alegria que suposa sentir pels carrers de la ciutat al Centre Instructiu d'Art i Cultura és quasi similar a l'emoció que sentiran la regina, Maria Serra, i les dames de la ciutat en el moment de la seua exaltació.

Les festes patronals uneixen a milers de vellers i valleres al voltant de l'entramat urbà que formava l'antic poble de dalt. Són tradicions, però també suposen reptes i canvis que any rere any van apareixent a la programació festiva, sorprenent-nos i fent-nos gaudir. Ara com ara, són totalment impensables unes festes sense el seu espai gastronòmic amb música en directe, un lloc de trobada per a tota la ciutadania de la Vall on gaudir d'un ambient distès amb bona companyia.

Les festes porten al seu darrere el treball incansable de moltes persones que fan possible que tot estiga a punt cada moment. Em consta que la comissió ha estat treballant des que van acabar les festes anteriors per a introduir novetats com el canvi d'horari de l'empedrao de germanor, que serà un èxit i fomentarà la participació. Perquè obrir la festa i fer-la més participativa és una de les idees que compartim des de l'Ajuntament i des de la directiva. Per això el meu agraïment a totes les persones implicades en l'organització, així com als col·laboradors i als abonats i abonades.

Per a acabar, vull desitjar a tots els vellers i valleres unes bones festes i que les compatibilitzen amb la convivència ciutadania. És moment de desconnectar amb la nostra gent, amb amics, família i coneguts, que cada any aprofitem estos dies per a gaudir a l'aire lliure de les celebracions, que tenen tot tipus d'actes i s'adapten a tots els públics i edats.

Molt bones festes patronals!

LINO
LORRILLA
ADSUARA

Regidor de Festes
de la Vall d'Uixó

Ajuntament de
la Vall d'Uixó

SE2

Radio La Vall d'Uixó 93.6 FM
BONES FESTES!

Driver
NEUMÁTICOS Y SERVICIOS

NEUMÁTICOS DIAGO

C/ Molino Marco, 3 12600 · La Vall d'Uixó Tel. 964 66 12 35

hecho en

Suelas Vibram

Pieles de curtición vegetal

Plantillas inteligentes

TALDERSONNE

SALUDA

Torne a dirigir-me enguany a tots i totes vosaltres i, esta vegada, amb més ganes que mai. Este és un any per a tornar a fer unes grans festes, tornar a reunir-se el veïnat i omplir de nou els carrers i les places del nostre poble per tal de celebrar esdeveniments tan emotius com els actes religiosos als nostres Sants Patrons, la Sagrada Família i el Santíssim Crist.

És un any on celebrem que la Seu Social, la casa des d'on es confeccionen les festes, el punt neuràlgic de les vesprades taurines, compleix un quart de segle. És un aniversari important perquè fa 25 anys un grup de persones posava en marxa, amb molta valentia i esforç, la construcció de la Seu Social. Tot i el pas del temps, recorde perfectament com Francisco Sorribes, el nostre President, acompanyava a la Regina Imma Soler mentre inaugurava la casa de tots i totes.

Soc conscient que les Festes no es podrien dur a terme sense la col·laboració i la feina de moltes persones que la fan possible, per aquest motiu, estic sumament agraït amb l'Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó, amb les Entitats bancàries: Caixa Rural la Vall San Isidro i Caixa Rural Sant Vicent, amb els comerços, amb els socis i les socies, amb els abonats i amb les associacions musicals i culturals que col·laboren de manera altruista.

M'adrece ara a les màximes representants de la festa i de la ciutat: Maria, Cristina, Marina, Marta i Paula moltes gràcies per dur el nom de la festa i de la localitat amb tanta dignitat i orgull. Done la benvinguda a Maria, Irene, Júlia, Mireia, Isabel, Paloma i Rocío, totes saben què és viure des de dins la festa, però estic convençut que les festes d'enguany les recordaran tota la vida.

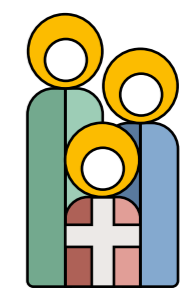
Amb molta estima i il·lusió, vos convida a totes i tots a formar part d'estos dies tan especials i a participar de tot el que tenim programat perquè gaudiu al màxim del que representa la Vall d'Uixó i les seues Festes Patronals. Desitge que disfruteu de tot el que està per vindre. Seran setmanes intenses plenes de llum, música i cultura, que recorreran cada racó de la nostra estimada ciutat.

Molt bones festes!

*JUAN MANUEL
SANCHEZ
BONIFAS*

President de les Festes Patronals en Honor a la Sagrada Família i el Santíssim Crist

SALUDA

Queridos hermanos: Un año más, Vall de Uxó se dispone a celebrar a sus Patronos, la Sagrada Familia y el Santísimo Cristo; días intensos de celebración de la fe cristiana para todos los católicos y también un momento propicio para reflexionar en torno al mensaje actual que nos ofrece la Sagrada Familia.

Como afirma el Catecismo de la Iglesia Católica, la vida escondida en la Sagrada Familia en Nazaret permite que el hombre se una a Cristo en los momentos más ordinarios de la vida cotidiana.

Todos formamos parte de una gran familia mucho más amplia que la propia familia natural: somos la familia de Dios; somos hijos de Dios y a él nos unimos por la redención de Cristo conforme al designio originario de nuestra creación.

La familia es una verdadera "Iglesia Doméstica" dentro de la Iglesia universal que es la familia de Dios.

La vida de los orígenes de la Iglesia estaba constituida de familias, como pequeñas islas de vida cristiana, en un mundo sin fe. Es bien seguro que ésta se asemeja a la situación actual.

En la familia "Iglesia Doméstica" se ejerce además el gran mensaje de la Sagrada Familia de Nazaret: no solo el amor mutuo, sino la oración y el culto a Dios.

Me parece muy significativo que, en el contexto de la familia, el Catecismo haya tratado y recordado también a algunas personas concretas, las personas solteras que, a causa de condiciones concretas en las que deben vivir —y a menudo sin haber querido— están especialmente cercanas al amor de Cristo. Éstas son, tantas personas que no se han casado, muchas de las cuales viven su situación en el espíritu de las bienaventuranzas, sirviendo a Dios y al prójimo de manera ejemplar. A ellas la Iglesia y los hogares cristianos deben abrirse también con generosidad y dedicación pastoral.

La familia cristiana no puede vivir cerrada en sí misma. Es necesario abrirse a las necesidades y a las alegrías de los demás.

La familia cristiana debe tener una idea clara de los propios deberes: ante todo el bien de los mismos esposos, cuya personalidad se enriquece en la vida en común y, luego, como fruto natural, estar abiertos a la vida. La obediencia de los hijos debe ser motivada y espontánea en el amor y ejemplo de los padres. El espíritu de agradecimiento nunca puede faltar en los hijos.

Los padres en la familia deben vivir la generosidad en la educación, en la virtud y en el saber de los propios hijos; deben saber usar la corrección oportuna.

Sobre todo, la verdadera familia, imagen de la Sagrada Familia de Nazaret, debe ser la escuela de la formación en la fe y la realidad de poder orar juntos y participar todos juntos en el culto cristiano, especialmente en la celebración de la Eucaristía dominical.

Que unidos en la fe, alegres por la esperanza y solícitos en la caridad vivamos unos días felices, bajo la protección de nuestros celestiales patronos, la Sagrada Familia y el Santísimo Cristo.

Felices Fiestas.

*MOSSÈN VICENTE
BORIA DOSDA*

Cura-Párroco de
l'Església del Sant Àngel
Custodi de la Vall d'Uixó

natur**CALOR**

pedro / ads

AUTOR DE LA PORTADA

PEDRO ZORRILLA ADSUARA

Nascut a la Vall d'Uixó al 1993, **Pedro Zorrilla Adsuara** és graduat en Publicitat i Relacions Públiques per la Universitat Jaume I de Castelló i actualment treballa com a dissenyador gràfic a Porcelanosa Grupo.

Conegut artísticament com a **pedro / ads**, ha dut a terme projectes destacats com **'36 dies en valencià'**, amb exposicions a la Vall d'Uixó, la Vilavella, Nules, Vila-real i la Universitat d'Alacant. Ha estat finalista durant els dos últims anys dels **Premis Tresdeu**, que reconeixen la creativitat dels joves valencians. A més, ha col·laborat amb altres artistes valencians com Larouch, Tesa, Malparlat, La meua pau o la Tia Visantica, entre d'altres.

Pedro té una gran implicació en l'àmbit festiu i cultural valler. És membre de la Junta Directiva de Les Penyes en Festes, on s'encarrega de la imatge corporativa i la comunicació de les festes. L'any 2018, va ser el cartellista del **"II Aplec de la Plana"** i va dissenyar el llibret **'El Patrimoni del Temps'** de la Falla Ja Estem Tots, obtenint el 19è lloc a la Comunitat Valenciana i el 1r lloc a Castelló en els Premis de la Generalitat Valenciana per la promoció de l'ús del valencià.

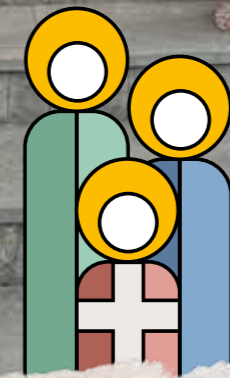
També va ser l'autor del cartell commemoratiu del **9 d'octubre** organitzat per l'Ajuntament de la Vall d'Uixó el 2021, i l'any passat, va ser el cartellista de les Festes de **Sant Xotxim** de la Vilavella i de la Presentació de les **Falleres Majors** de la Vall d'Uixó, entre altres treballs artístics. També és el responsable del disseny i la maquetació del llibre de les Festes Patronals en Honor a **Sant Vicent Ferrer** dels dos últims anys, a més de ser el cartellista de les Festes Patronals en Honor a la **Sagrada Família i Santíssim Crist** d'aquest 2023, és també l'encarregat de dissenyar i maquetar aquest llibre que tenen en les seues mans.

En resum, Pedro encarna l'esperit creatiu i festiu que enriqueix el patrimoni artístic i cultural valler, transformant idees en imatges que transcendixen el temps i la memòria.

FESTES PATRONALS SAGRADA FAMÍLIA I SANTÍSSIM CRIST

FESTES D'INTERÉS TURÍSTIC NACIONAL

REGINA I DAMES DE LA CIUTAT 2023

MARIA SERRA ROLDÁN

Regina de la Ciutat de la Vall d'Uixó representant a les Festes Patronals en Honor a la Sagrada Família i el Santíssim Crist

S'apropa l'octubre i el cor de la Vall bateja amb més força, ja tenim ací les festes en honor a la Sagrada Família i Santíssim Crist. I també ho fa el meu cor, i és que, per fi, puc dirigir-me a vosaltres des d'aquestes línies com a representant de les nostres volgudes festes.

Unes festes que sempre he viscut amb molta estima i devoció ja que sempre han estat lligades a la història de la meua família, a la qual estic infinitament agraïda, per ensenyar-me amb el pas dels anys a viure, estimar i respectar les dos grans festes del poble, ja que les festes en honor a Sant Vicent Ferrer també formen una part essencial d'aquesta història.

Amb cadascun dels cinc sentits de l'ésser humà podem trobar-nos detalls únics que ens deixa esta festa: amb l'oïda, els tres coets anunciadors de l'eixida del bou, els Gojos dins l'ermita, la mascletà a la plaça de l'Ajuntament, el soroll del fanalets de la peanya o les primeres notes de la Saeta en finalitzar la processó del Santíssim Crist. Amb la vista, els colors i llums de la cavalcada el dia del pregó, el carrer Sant Josep ple de gent que espera amb nervis el bou de Sant Josep, les imatges dels patrons engalanades per a homenatjar-los o els ciris formant dues files en les processons. Amb l'olfacte, l'arena recentment arruixada, l'aroma de les flors el diumenge de l'ofrena, la inconfusible olor a pólvora o l'olor del ciri en apagar-lo d'un bufit a la porta de l'església. Amb el gust, el bescuit encetat el dilluns de festa gran a l'hora de dinar en família, la caldereta del dijous o l'empedrao que ompli la plaça del Peral. I amb el tacte, eixes abraçades tan sentides i sinceres amb familiars, amics i persones amb les que ens retrobem per compartir amb alegria estos dies.

Res d'açò seria possible sense la Comissió, un grup de persones amb un sentiment comú que, encapçalades per Juanma, el nostre president, dediquen molt de temps i esforç en aconseguir que any rere any, els nostres patrons tinguen el millor dels homenatges, i fer-nos gaudir a tots els vellers i velleres amb actes de tot tipus, pensats per a totes les edats o gusts. I jo, gràcies a formar part d'aquesta comissió, he conegut a persones que amb el temps s'han convertit en amics i amigues, fins i tot en família m'atreviria a dir, i a qui he vist i veig deixar-se la pell i donar el màxim per a tindre unes festes a l'altura del poble de la Vall.

Enguany ho viuré d'una manera més especial, acompanyada per sis senyorettes que comparteixen la mateixa il·lusió per representar un poble, emocionar-se pels nostres patrons i per gaudir cada moment que marcarà este 2023 per sempre en la nostra memòria. Irene, Júlia, Mireia, Isabel, Paloma i Rocío, com diem, companyes en aquest viatge, que ens portarà al món dels somnis per a complir-los.

Per finalitzar, m'agradaria desitjar-vos a tots unes bones festes, i convidar-vos a que ens acompanyeu en cada acte de la celebració de la història viva d'un poble, que sent i viu les tradicions, fent que aquestes perduren amb el pas del temps.

*“YA QUE ES SALUD Y ALEGRÍA
DEL PUEBLO ESTA RICA FUENTE:
DAD AUMENTO A SU CORRIENTE.
JESÚS JOSÉ Y MARÍA”*

DAMA
DE LA CIUTAT

IRENE
ANDRÉS CAPEL

DAMA
DE LA CIUTAT

JULIA
CHECA SALAMANTES

DAMA
DE LA CIUTAT

MIREIA
MORENO ROMERO

DAMA
DE LA CIUTAT

ISABEL
CAPELLA SALAMANTES

ARTS I S' D'INTERERES ARTÍSTIC NACIONAL - 2019

DAMA DE LA CIUTAT

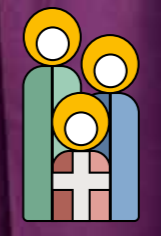
ROCIO MARCO DIAGO

ARTS I S' PATRONALS DE LA FAMILIA I ARTÍSTIC CRIST

DAMA DE LA CIUTAT

PALOMA PALASÍ SAN ROQUE

Desde Facsa os deseamos unas felices fiestas

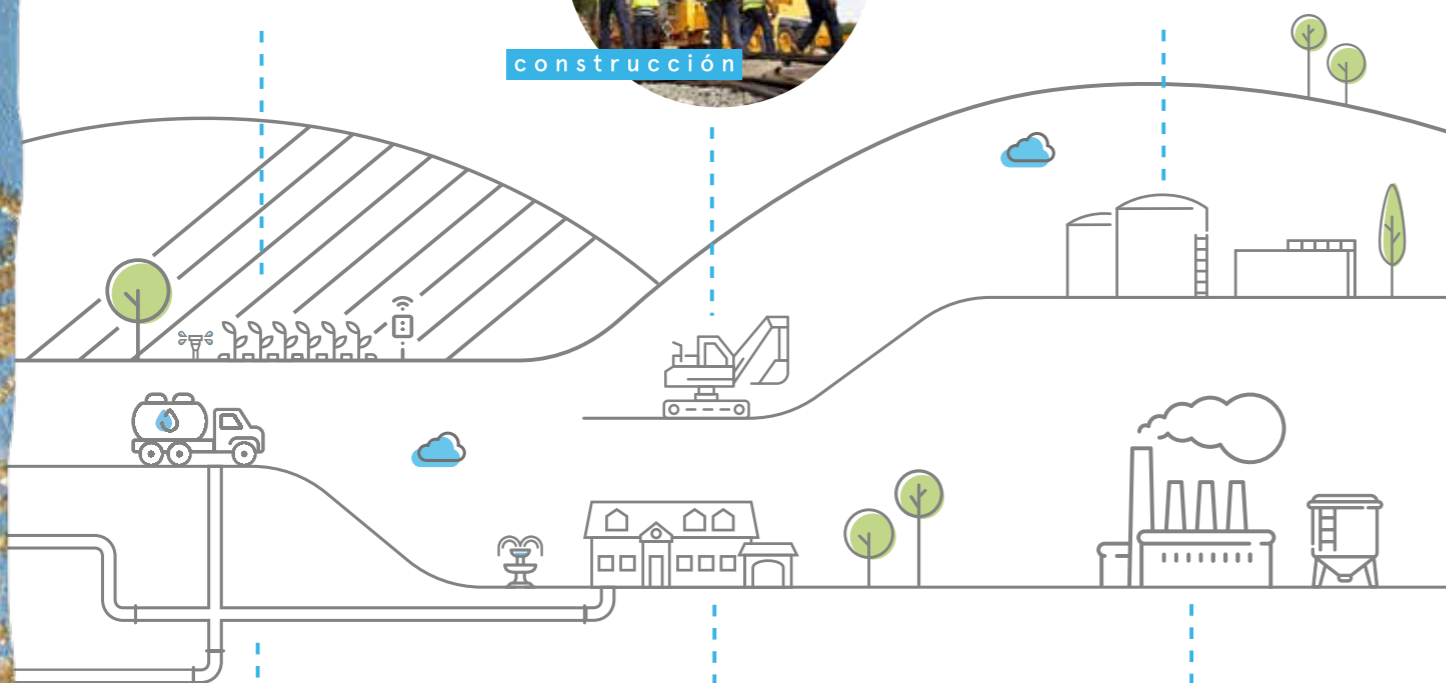
conservación del entorno

construcción

depuración

saneamiento

abastecimiento

agua industrial

empresa de GRUPO CIMENO

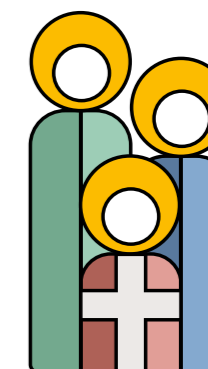
Guiamos el agua hacia el futuro

Más de 145 años recorriendo con ella todos sus caminos para acercarla al ciudadano, la industria y el entorno.

facsa.com f t in

DAMES DE LA CIUTAT 2023

ESTIUS D'INTERES TURÍSTIC NACIONAL - A GAILL D'ORNO

ESTIUS PATRONALS D'ORNO FAMÍLIA I D'AVISSIM CRIST

PROGRAMACIÓ DE FESTES

DISSABTE 16 DE SETEMBRE

PROCLAMACIÓ DE LA REGINA I DAMES DE LA CIUTAT

15:30h Des de la Seu Social recollida de les màximes representants als seus respectius domicilis i recepció a l'Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó de les autoritats i personalitats convidades. Acte Amenitzat pel Centre Instructiu d'Art i Cultura.

18:30h A l'auditori Leopoldo Peñarroja acte de **Proclamació** de la **Regina de la Ciutat Maria Serra Roldán** i les **Dames de la Ciutat** representant les **Festes Patronals**, declarades d'**Interés Turístic Nacional**, en **Honor a la Sagrada Família i Santíssim Crist de la Vall d'Uixó**. Intervindrà com a **Mantenidor Manuel Moliner Marín**. Acte amenitzat pel **Centre Instructiu d'Art i Cultura** i el **Cor Parroquial de l'Àngel**.

SOPAR DE GALA

21:30h Al restaurant les Moreres gaudirem del **sopar de gala** en homenatge a la **Regina i Dames de la Ciutat 2023**.

DIVENDRES 22 DE SETEMBRE

22:00h PRESENTACIÓ DEL LLIBRE I DESPLEGADA DEL CARTELL ANUNCIADOR DE FESTES

A la plaça de l'Àngel desplegada del **cartell anunciador** de les festes a càrrec de **Pedro Zorrilla Adsuara** i presentació de la programació de festes. Amb l'assistència de la **Regina i Dames de la Ciutat**, autoritats municipals, entitats locals, col·laboradors literaris, associacions culturals i públic en general.

Col·labora Generalitat Valenciana.

En finalitzar l'acte, els socis i els abonats podran recollir el llibre de festes.

J O I E S

Q U E

V A N

A M B T U —

canor
joieria

Av. Agricultor, 32 - La Vall d'Uixó, Castelló

☎ 623 049 992

canor.es f @

G R U P O
MONPIECERA

REVISIÓN OFICIAL MULTIMARCA

FORD, CITROËN, SEAT, VOLKSWAGEN, PEUGEOT,
HYUNDAI, NISSAN, OPEL... Y MUCHAS MÁS

randero

Ctra. a Nules, Km. 0,5 LA VALL D'UIXÓ
Tel: 964 663173 Mòvil: 695 468 626
www.randero.com info@randero.com

SÍGUENOS EN FACEBOOK E INSTAGRAM

Pol. La Vernitxa, C/ E, nº 2 - LA VALL D'
Tel. 964 66 04 50 - Fax 964 66 71 45
e-mail: admin@construmatlavall.com

MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN, FONTANERÍA Y SANEAMIENTO

DISSABTE 23 DE SETEMBRE

12:00h 25 ANYS DE LA SEU SOCIAL

Homenatge als 25 anys de la inauguració de la **Seu Social**. Reconeixement a la trajectòria de diversos socis al llarg d'aquests 25 anys. En finalitzar l'acte, els socis i els abonats podran recollir el llibre de festes.

EXPOSICIÓ HISTÒRIA TAURINA DE LES FESTES

A continuació, inauguració de l'**exposició fotogràfica taurina** dins dels corrals de la Seu Social. Des del cor dels torils es recorreran els 7 corrals per gaudir i recordar moments taurins a llarg de la història de les festes. Seguidament, **presentació** oficial del **cartell taurí 2023**.

13:00h MATI MUSICAL

Davant de la Seu Social, actuació musical a càrrec del **DJ RAÚL CAMACHO**

14:30h II DINAR D'HONOR

II Dinar d'Honor de les màximes representants de les festes. És una trobada de les dones que han sigut **Regina i Dama de la Ciutat**, penyes de la festa, socis i sòcies, autoritats i públic en general. Davant la Seu Social, c/ Sant Josep, 163. Patrocina: Construcciones Meliquero.

16:00h TARDEO

Vesprada musical del 25é Aniversari Seu Social amb l'actuació de **PARADITA FLAMENCA**.

conicab watges

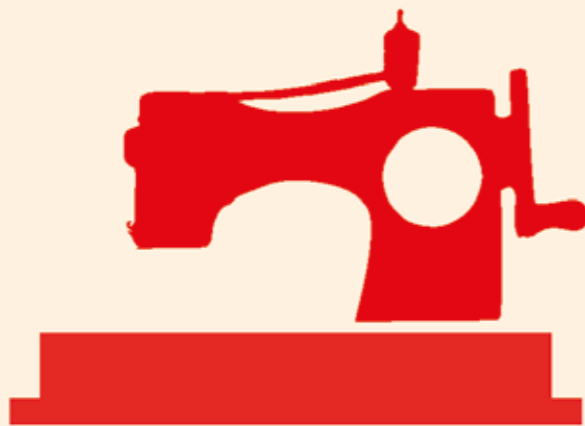
☎ 864 88 05 66 📱 601 39 95 96

Av. Jaume I, 61 bajo 12600 La Vall d'Uixó (Castelló)

Síguenos

SALVADOR MELIÀ

MÁQUINAS DE COSER
Y SERVICIO TÉCNICO

**TODA CLASE DE BORDADOS - VENTAS DE ACCESORIOS
TELAS PARA PATCHWORK - CURSOS DE PATCHWORK**

C/ San Cristobal, 14 - Tel. 964 66 17 00 - VALL D'UIXÓ
info@bms-melia.com

Catering LA VALLERA

C/Benigafull, 28 · C/Blasco Ibáñez, 128 · La Vall d'Uixó, Castelló
Tel. 675 253 575 · oscarclofentgarcia@hotmail.com

DIJOURS 28 DE SETEMBRE

19:30h EXPOSICIÓ TOTA PEDRA FA MUSEU. Arrels Arqueològiques de la Vall d'Uixó
Inauguració de l'exposició **Tota Pedra fa museu. Arrels arqueològiques de la Vall d'Uixó**. El museu només té sentit des del servei a la recuperació del ric patrimoni valler i com aquesta tasca ha de fer que la ciutadania estiga orgullosa del seu patrimoni, tant del més llunyà com del passat més recent. L'objectiu fonamental de l'exposició és emprar una part dels fons del passat valler així com donar a conèixer les activitats que des del museu es porten a terme per a salvaguardar, recuperar i donar a conèixer la nostra riquesa històrica.
L'horari del Centre Cultural és: dimecres, dijous i divendres de 11:00 a 13:00h i de 18:00 a 20:00h. Dissabte i diumenge de 18:00h a 20:00h.

DISSABTE 30 DE SETEMBRE

08:00h MUNTATGE DE L'ENCERCAT

Des de la Seu Social muntatge de l'encercat al recinte de festes i condicionament dels torils.

08:30h MUNTANYES AMB HISTÒRIA

Visita i excursió per les muntanyes amb història de la nostra localitat. **RUTA XYZ: VISITA LES TRINXERES, PUJADA DELS CLAUS I POBLAT IBER**. Nivell d'estat físic baix. Edat mínima 6 anys. Eixida des de la Seu Social, (C/ Sant Josep, 163). Les inscripcions són gratuïtes però s'han de sol·licitar en la Regidoria d'Esports.

Organitza: Festes Patronals en Honor a la Sagrada Família i Santíssim Crist.

Patrocina: Regidoria d'Esports.

Col·labora: Caixa Rural Sant Vicent, Fernando Nebot i Associació Muntanyes de la Guerra.

20:30h GALA LÍRICA

A l'Església Major del Sant Àngel Custodi, **Gala Lírica** a càrrec de la **Banda Simfònica del Centre Instructiu d'Art i Cultura** amb narracions de **José Enrique Puchol**.

Patrocina: Caixa Rural la Vall San Isidro.

COMERCIAL
Hervall

Poligono Belcaire, parcela 802/811/812 - La Vall d'Uixó
964 69 71 91 - comercialhervall@comercialhervall.com

DIUMENGE 1 D'OCTUBRE

II CONCURS LITERARI

Si tens entre 8 i 10 anys, envia'ns un conte al correu de la festa festessagradafamilia.lavall@gmail.com i guanya material escolar. El termini per a enviar-ho és de l' 1 al 5 d'octubre amb nom i cognoms del participant, edat i un telèfon de contacte.
Patrocina: Generalitat Valenciana.

III CONCURS D'INSTAGRAM #ComboideFestes

Fes una fotografia relacionada amb les Festes Patronals en Honor a la Sagrada Família i Santíssim Crist. Etiqueta l'Instagram de les festes i guanya una entrada Espeleokayak per visitar les Coves de Sant Josep. Has d'enviar-ho de l'1 al 13 d'octubre. El premi es lliurarà al dinar d'empedrao.
Patrocina: Regidoria de Turisme.

DIMECRES 4 D'OCTUBRE

16:00h "BESCUITÀ"

Des de les 16:00 fins les 17:30h podran passar a recollir el **bescuit** per la Seu Social c/ Sant Josep, 163.

18:00h, tradicional BESCUITÀ de les Festes.

Dimecres es repartiran els carrers:
Polígon la Moleta, av. Sud-Oest, av. Espanya, av. Jaume I, c/ Salvador Cardells, c/Salvador Allende, c/Penyagolosa, pl. Espanya, c/Juan Capó, c/Pedro Viruela, c/Rosario Creixach, c/Concepción, c/Almenara, c/ Julio Portalés, c/ Matilde Bel, pl. Sagrada Família, c/ Vicente Creixach, c/Redonda, c/Castelló i Tàrrrega, pl. Rosa Giner, c/San Cristóbal, pl. del Centre, c/Regimiento Tetuán, c/Sanchis Tarazona, c/Benigafull, c/ Calvari, av. Corazón de Jesús, pl. Guitarrista Tàrrrega, c/ del Carmen, c/ les Eres, c/ Reyes Catòlics, Colònia San Antonio, Grupo la Unión, Colònia Segarra, c/Poeta Llorente, c/Blasco Ibáñez, c/Betxí, c/Juan d'Austria, Carretera Segorbe, Barri Carbonaire, c/Mossén Ricardo Miralles, c/Ernesto Pérez Almela i c/Vicente Peirats.

Els abonats que no estiguen en casa quan la comissió passe a repartir els bescuits, podran recollir-lo dijous 5 de 16:00 a 17:00h o divendres 6 de 12:00 a 17:00h a la Seu Social.

Montajes Eléctricos Talamantes S.L.
Calle Fulgencio Badal, n°19
12600 La Vall d'Uixó - Castellón
Sergio: 650 676 054 - Iván: 606 641 073
instala_22@hotmail.com

Les Moreres

El mejor lugar para celebrar tus eventos

Complejo Les Moreres 964 66 50 51 ♦ www.lesmoreres.com
Carrer Passeig de les Grutes, 2 12600. La Vall d'Uixó. Castellón

Isabel

C/. San José, 147 - Tel. 964 66 05 56 - LA VALL D'UIXÓ

DIJOUS 5 D'OCTUBRE

16:00h "BESCUITÀ"

"XUPINASSO" des de la Seu Social, tradicional "bescuità". Des de les 16:00 fins les 17:30h podran passar a recollir el bescuit per la Seu Social c/ Sant Josep, 163.

18:00h tradicional bescuità de les festes. Dijous es repartiran els carrers:

Pl. Sant Àngel, pl. Santiago Obón, c/ Abadía, c/San Luis, pl. la Salut, c/ Rosario, c/ Paraiso, c/ Gonzalo de Cordoba, c/ Ricardo Portalés, c/ Isabel de Villena, c/ Cova Santa, pl. Francisco Peñarroja, pl. Recaredo Centelles, c/Virgen de los Dolores, c/ San Pascual, c/las Almas, pl. la Mercè, pl. los Molinos, c/ Caridad, c/ Virgen de Fátima, pl. Sant Josep, c/Alfondegulla, c/Joaquin Costa, c/General Picazo, pl. Espardenyers, c/ la Unión, c/Almacén, c/ Convento, c/Maestro Xapí, pl. Gómez Ferrer, c/Concordia, c/ Guzmán el Bueno, c/ Sant Josep.

Si quan passa la comissió a repartir el bescuit vostè no està en sa casa pot passar a recollir-lo divendres 6 de 12:00 a 17:00h per la Seu Social.

22:00h NIT D'ALBAES

Emotiva nit d'albaes, cant valencià en honor a la **Regina i Dames de la Ciutat** a càrrec del grup **Cant Valencià Puig Santa Maria**. També es cantaran a diverses institucions i personalitats de les festes. Col·labora: Bar Justa by Mayte.

DIVENDRES 6 D'OCTUBRE

19:00h PREGÓ DE FESTES

Pregó de festes que recorrerà els carrers de costum per anunciar que arriben els dies de Festa Major a la nostra ciutat. Amb l'assistència de la Regina i Dames de la Ciutat, Regina i Dames de la Ciutat 2022, batukada, carrosses, membres de comissions, grups d'animació infantil i cavalls. El **pregoner** d'enguany serà **Ximo Segarra**. Amenitzarà l'acte el Centre Instructiu d'Art i Cultura.

Organitza: Comissió de Festes en Honor a la Sagrada Família i Santíssim Crist.

Col·labora: Caixa Rural la Vall San Isidro, Caixa Rural Sant Vicent.

22:30h SFSC FEST

Gran nit de DJ amb la participació de: **ARDIYA DJ, JUAN VALIENTE, ANTHONY GODFATHER, VMAX i ÀLEX GARCÍA DJ**. Al carrer Àngela Portalés Romero (davant de l'Auditori Leopoldo Peñarroja). Patrocina: Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó.

DISSABTE 7 D'OCTUBRE BOU DE SANT JOSEP

09:30h ESMORZAR DE COMISSIÓ

A la Seu Social, esmorzar per a totes i tots els membres de la comissió en Honor a la Sagrada Família i Santíssim Crist, on podrem compartir moments previs a l'eixida del bou de Sant Josep.

VISUALITZACIÓ DE BOUS

Des de les 11:00 fins a les 13:00h. a la Seu Social hi haurà una pantalla per a visualitzar els bous.

12:30h OCTUBRE FOOD FEST

A la Plaça Sagrada Família, inauguració de l'espai gastronòmic Octubre Food Fest. És un espai on podrem gaudir amb la família i els amics d'uns moments únics, amenitzat per diverses i variades actuacions musicals.

A l'escenari HOTEL PLANA SUITES actuació de **MESCAL** (Maria Plazas i Javier Peñarroja).

Patrocina: Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó.

A continuació, passejada inaugural de la **FIRA TRADICIONAL** pels carrers de costum. La fira romandrà oberta els dies 7, 8 i 9 d'octubre.

16:30h JORNADA TAURINA: BOU DE SANT JOSEP

Passeig de salutació pel recinte de festes, amb la participació de la Regina i Dames de la Ciutat, autoritats municipals i membres de la Comissió de Festes. Acte amenitzat pel Centre Instructiu d'Art i Cultura.

Durant tots els actes taurins hi haurà entrevistes en directe des de la Seu Social a les Televisions de TV4 La Vall i PUNT 3 HD.

17:00h BOU DE SANT JOSEP

Puntual com cada any i al so del tercer coet, s'obrirà la porta de torils per rebre el **bou de Sant Josep**. Bou de la prestigiosa ramaderia de **EL PILAR**, marcat amb el número 128, guarisme 7, de nom **Liebroto**.

PERSIANOVA

964 66 10 01 - 629 714 458 | SAN CRISTOBAL, 40 - LA VALL D'UIXÓ

BOU

A continuació, excepcional exemplar de la ramaderia de **JOSE LUIS PEREDA**, marcat amb el número 29 i guarisme 8, de nom **Pastueño**.

18:00h "TARDEO HOUSERO"

Vesprada musical de House amb l'actuació dels djs **Willy Donet de Gandia** i **Paco Moliner**, al carrer Virgen de Fàtima, (porta falsa de la Seu Social).

Patrocina: ISN-PROJECTES, OPTION i VRP-ELECTRIC

19:00h ACTUACIÓ MUSICAL OCTUBRE FOOD FEST

A l'escenari HOTEL PLANA SUITES actuació de **COSITAS BUENAS**.

Patrocina: Factory Events-Mar de Fusta.

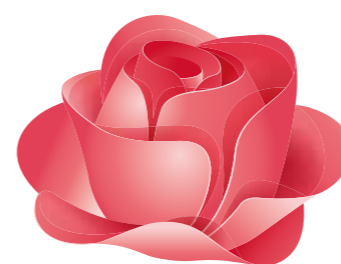
23:00h BOU EMBOLAT

Bou de la reconeguda ramaderia de **EL PILAR**, marcat amb el número 135 i guarisme 8, de nom **Guantero**.

00:00h OCTUBRE FOOD FEST: FESTA ESSÈNCIA CARA B

Torna a reviure l'essència de la mítica discoteca **CARA B**, amb la música dels DJs: **JULIO ESCRICHE**, **CARLOS FAS** i **TONI GALINDO**.

Patrocina: Regina de la Ciutat María Serra Roldán.

ROSES

flors, regals i complements

C/. Ramón Pallarés, 5 - Tel. 964 66 67 84 - Mòbil 678 073 882 - LA VALL D'UIXÓ (Castelló)

DIUMENGE 8 D'OCTUBRE

FESTIVITAT DE LA TRASLADACIÓ

06:00h CANT DE L'AURORA

En eixir els primers rajos de llum, **Cants de l'Aurora** a càrrec dels aurorers de la nostra ciutat. Recorreran els carrers de costum per anunciar que arriben els dies de festa gran a la nostra ciutat.

08:00h ROSARI DE L'AURORA

Tradicional **Rosari de l'Aurora** pels carrers de costum.

09:00h REPARTIMENT DE CARN

A la Seu Social, c/Verge de Fàtima núm. 54, repartiment de les racions de carn als abonats. La Seu Social romandrà oberta des de les 09:00 fins les 12:00h.

Tot aquell abonats que no passe a recollir-la en l'horari establert, podrà fer-ho al despatx de CASA TONICO amb el seu tiquet.

09:30h RECEPCIÓ OFRENA

Recepció oficial a l'Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó de la Regina de la Ciutat i Dames de la Cort d'Honor, delegacions convidades i representants dels pobles de la comarca, regines i dames d'anys anteriors, confraries, festes locals i feligresos en general per a participar en l'**acte de l'ofrena de flors als nostres Sants Patrons**.

L'ofrena eixirà des de la plaça de l'Ajuntament direcció c/Correus, c/ Sant Josep, c/ Calvari, pl. Silvestre Segarra i pl. del Sant Àngel.

10:00h OFRENA

Solemne ofrena de flors als Sants Patrons, la Sagrada Família, a càrrec de la Regina de les Festes i Dames de la Cort d'Honor, autoritats, confraries, festes locals, ajuntaments, convidats d'honor, Regines i dames d'anys anteriors i feligresos en general, a l'interior de l'Església Major del Sant Àngel Custodi.

Es retransmetrà en directe en PUNT 3 i TV4 La Vall.

11:00h MISSA TRASLADACIÓ

Solemne Eucaristia en la Festa de la **Trasladació del Senyor** cantada pel **Cor Parroquial** i oficiada per l'Il·lustríssim Senyor Rector de l' Església Major del Sant Àngel Custodi en **Vicent Borja Dosdà**.

12:00h ACTUACIÓ MUSICAL OCTUBRE FOOD FEST

A l'escenari HOTEL PLANA SUITES actuació de **SUENA EL BEMBE**. Patrocina: Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó.

18:00h EXPOSICIÓ DEL SANTÍSSIM SACRAMENT

Exposició del Santíssim Sacrament i Cant Solemne de Vespres.

18:30h PROCESSÓ DEL SANTÍSSIM SACRAMENT

Solemne Processó General del Santíssim Sacrament amb l'assistència de Clero, Regina Maria Serra, Dames de la Ciutat, autoritats, comissió de festes, confraries, associacions de la parròquia i feligresos en general. En Finalitzar, a l'interior del temple solemne **Te Deum d'Acció de Gràcies**. Els ciris de la processó es repartiran a la casa Abadia.

19:00h ACTUACIÓ MUSICAL OCTUBRE FOOD FEST

A l'escenari HOTEL PLANA SUITES actuació de **PATXI OJANA**. Patrocina: Factory Events-Mar de Fusta.

22:30h ACTUACIÓ MUSICAL OCTUBRE FOOD FEST

A l'escenari HOTEL PLANA SUITES gran nit de **TRIBUT a QUEEN**. Patrocina: Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó.

A continuació FESTA REMEMBER amb DJ DANI PÉREZ.

Patrocina: Sonido Díaz.

sonido e iluminación

Alquiler de Megafonía - Disco Móvil - Karaoke
Equipos de Música - Fiesta de la espuma - Sonorizaciones

Avda Jaime I, 69 - Tel 964 661 738 - 649 371 229
La Vall d'Uixó (Castellón)

Ferretería - Hogar - Electricidad - Fontanería
Llaves y Mandos Vehículos - Cerrajería Automóvil
Telemandos Cochera - Afilado Cuchillos y Tijeras

Avd. Jaime I, 69
Tel 964 661 738
La Vall d'Uixó (castellón)

GOJOS A LA SAGRADA FAMILIA

Gozos a la Sagrada Familia

QUE SE VENERA EN LA ERMITA DE LA FUENTE DE VALL DE UXÓ

*Ya que es salud y alegría
del pueblo esta rica fuente:
dad aumento a su corriente,
Jesús, José y María.*

*¡Cuanto nuestro gozo fue
cuando en este templo os
ayunamos!*

*Dira, si no lo decimos,
mudamente nuestra fe:
la fuente que aquí se ve,
a su modo lo decía.
Dad aumento, etc.*

*Antes que la fervorosa
piedad del pueblo pasase
al extremo, que os labrase
esta casa sin tuoga,
embarrada y cenagosa
un destello no flota.
Dad aumento, etc.*

*Con su esfuerzo corporal
podía apenas la gente,
en el cauce de esta fuente
zambullir un cigonal,
y perezoso el cristal,
de no correr nos corría.
Dad aumento, etc.*

V. Bendigamos a Jesús, María y José.

*Mas así, como os suplica
la suerte feliz, Patronos,
en una altura tres troncos
os construye y planifica,
ya se manifiesta rica
y liberal a porfía.
Dad aumento, etc.*

*Aquí tienen su Pirene
los doctos cisnes, y enema
una verde vid opima,
fuente de salud perenne,
aquí el pueblo a pedir viene,
lo que de vosotros fia.
Dad aumento, etc.*

*Entre la adelfa y el lentisco
suelta esta madre el raudal,
vuestra Casa, sobre el cual
apoyada sobre un risco,
aquí la res tiene aprisco,
logra el zagal agua fría.
Dad aumento, etc.*

R. Alabemosos y ensaltemosos por los siglos.

OREMOS.

Señor Jesús, fuente de salud eterna, que por tu piedad y por los méritos de la B. M. V. y de su esposo José, brindas una fuente perenne de agua saluberrima, concédenos por la intercesión de ambos, que gocemos de tal modo de los bienes temporales, que no perdamos los eternos. Que vivas y reines por los siglos de los siglos.

El Dios, Sr. D. Bernardino Salazar, Obispo de Tortosa, con otros 48 señores de nobleza y de otros señores que se vanaban en el año de 1600, en el día de la Purísima Concepción de Nuestra Señora, con las señoras nobles de Jesús, María y José.

JUSTIFICACION.

De la presente edición de gozos en honor de la Sagrada Familia, se editan 1.000 ejemplares en conmemoración de la Fiesta Diocesana de las Familias, celebrada en la Parroquia del Santo Ángel Custodio, el 31 de Diciembre del Año de Gracia de 2000, Santos y Gran Jubileo del Nacimiento de Nuestro Señor Jesucristo.

*Nos dejó la calentura
casas de muertos tan llenas
que para enterrar apenas
sacaba ya sepultura,
mientras crece su agua pura,
mal el cielo, más no envía.
Dad aumento, etc.*

*Es para cualquier vecino
este raudal mamantal,
más de miel dulce panal
troj de pan, lagar de vino,
por vos tanto bien nos vino,
y la gente más confia.
Dad aumento, etc.*

*Tres juntos patrocinan
sólis en peste y en guerra,
pero en este valle y sierra,
cada uno es tielar,
ni sufre el pueblo azar,
ni la fuente ve sequía.
Dad aumento, etc.*

*Ya que es salud y alegría
del pueblo esta rica fuente:
dad aumento a su corriente,
Jesús, José y María.*

SERVICIO RÁPIDO DEL AUTOMÓVIL
GRAN SURTIDO EN NEUMÁTICOS Y BATERIAS
PRECIOS ECONÓMICOS
Avda. Corazón de Jesús, 93 - Tel. 964 690 615 - LA VALL D'UIXÓ

Aquest llibre ha sigut dissenyat i maquetat per:

pedro / ads

Disseny gràfic i editorial / Collages personalitzats
@pedroads_ / 633 551 993 / pedrozorillaads@gmail.com

BONES FESTES!

DILLUNS 9 D'OCTUBRE

SOLEMNITAT DE LA SAGRADA FAMÍLIA PATRONS I ALCALDES HONORÍFICS DE LA VALL D'UIXÓ

08:00h DESPERTÀ

Tradicional despertà a càrrec dels membres de la comissió de festes. Eixida des de la Seu Social, pels carrers del recinte taurí i finalitza a la plaça del Sant Àngel.

09:00h VOLTEIG I "DISPARÀ"

Tradicional volteig de campanes i "disparà" de Bombes Reials en honor a la Sagrada Família que anuncia la solemnitat del gran dia.

09:30h REPARTIMENT DE CANYES

Repartiment de canyes a la plaça del Sant Àngel per a tots els feligresos que acompanyen els Sants Patrons en romeria.

10:00h ROMERIA

Trasllat processional i romeria fins a l'ermita de la Sagrada Família, amb la presència de la Regina Maria Serra, Dames de la Ciutat, autoritats eclesiàstiques, autoritats municipals, membres de la comissió i feligresos en general. Acte amenitzat pel Centre Instructiu d'Art i Cultura.

11:00h MISSA

A l'ermita dels Patrons de la nostra ciutat, **MISSA PONTIFICAL en Honor a la SAGRADA FAMÍLIA** presidida per l' Il·lustríssim Senyor Rector de l'Església Major del Sant Àngel Custodi en **Vicent Borja Dosdà**.

En finalitzar, El cor parroquial cantaran els **Gojos** als nostres **Sants Patrons**.

La missa es retransmetrà en directe en PUNT 3 i TV4 La Vall.

12:30h "TORNÀ" i PASDOBLE CIAC

"Tornà" de la romeria a l'Església Major del Sant Àngel Custodi. Al finalitzar la romeria el Centre Instructiu d'Art i Cultura interpretarà uns pasdobles a la plaça del Sant Àngel.

Partida Casanya, s/n - Apdo. de Correos 318 Ctra. Algar P.K. 15.500 (N-225)
TEL. 964 76 65 29 - MÓVIL 687 95 37 85
VALL D'UXO CASTELLON info@piopenarroja.com - www.piopenarroja.com

DÈNEU AUDIOVISUAL

- ACTUACIONS EN DIRECTE
- ACTES CORPORATIUS
- IL·LUMINACIÓ I SO
- PANTALLES LED
- DISCOMÒBILS

695 891 778

12:30h ACTUACIÓ MUSICAL OCTUBRE FOOD FEST

A l'escenari HOTEL PLANA SUITES actuació de **GUSTAVO PARADÍS**. Patrocina: Factory Events-Mar de Fusta.

13:00h VOLTEIG

Tradicional volteig manual de campanes en honor a la Sagrada Família des de l'Església Major del Sant Àngel Custodi.

13:00h VISITA AL CENTRE SOCIAL LLAR SAGRADA FAMÍLIA

Visita a la llar de la Sagrada Família amb l'assistència de la Regina, Dames de la Ciutat i autoritats per fer lliurament d'un regal al centre que porta el nom dels Sants Patrons de la Vall d'Uixó, la Sagrada Família. Acte amenitzat pel Centre Instructiu d'Art i Cultura.

14:00h MASCLETÀ

A la plaça del Centre, **GRAN MASCLETÀ**, a càrrec de la **Pirotècnia Peñarroja**.

18:00h MISSA

Missa Solemne en l'Església Major del Sant Àngel Custodi en Honor a la Sagrada Família, Patrons i Alcaldes Honorífics de la Vall d'Uixó.

18:00h RECEPCIÓ OFICIAL DE LA REGINA, DAMES DE LA CIUTAT I AUTORITATS

Des del carrer Rosario Creixach, desfilada del Centre Instructiu d'Art i Cultura acompanyats per la directiva de festes, fins a l'Ajuntament per realitzar la recepció oficial de la Regina, Dames de la Ciutat i autoritats fins l'Església Major del Sant Àngel Custodi.

19:00h PROCESSÓ

Solemne PROCESSÓ GENERAL DELS SANTS PATRONS de la Vall d'Uixó, presidida per l' Il·lustríssim Senyor Rector de l'Església Major del Sant Àngel Custodi en **Vicent Borja Dosdà**, amb l'assistència del Clero, Regina Maria Serra, Dames de la Ciutat, autoritats municipals, membres de la comissió, regines d'anys anteriors, festes locals, confraries i associacions de la parròquia, abonats i feligresos en general. Acte amenitzat pels dolçainers i pel Centre Instructiu d'Art i Cultura. En finalitzar la processó, a l'interior de l'Església Major es cantaran els Gojos a la Sagrada Família. Els ciris de la processó es repartiran a la Casa Abadia quan acabe la missa.

19:30h ACTUACIÓ MUSICAL OCTUBRE FOOD FEST

A l'escenari HOTEL PLANA SUITES actuació de **RUMBA 13**. Patrocina: Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó.

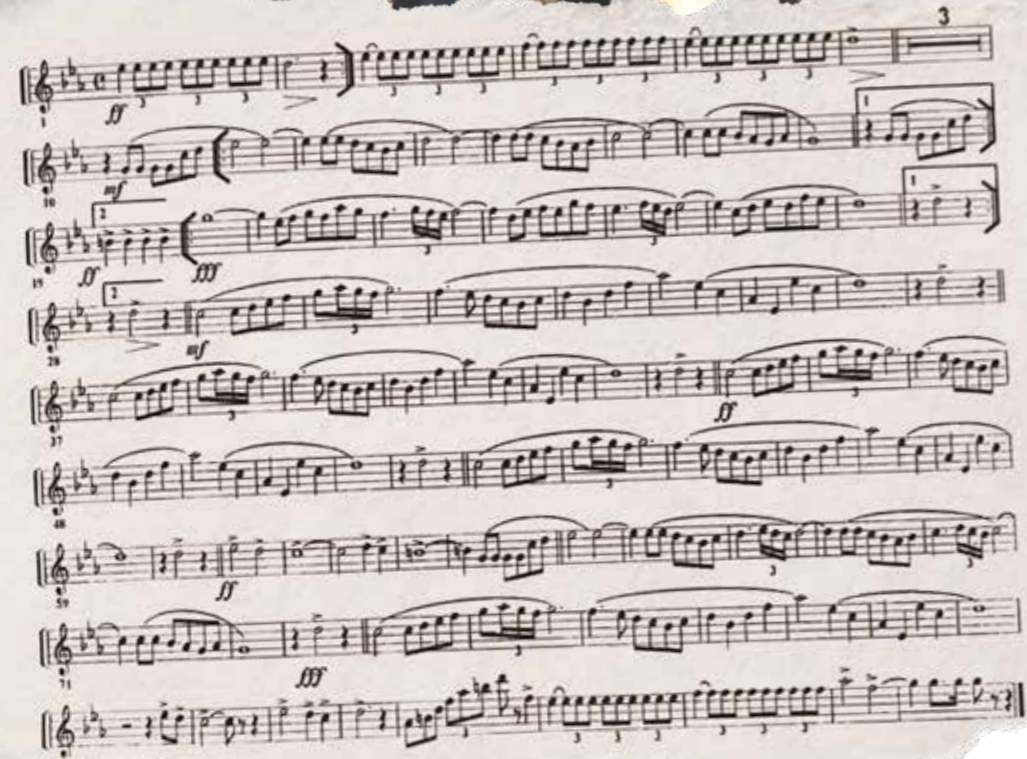
FOCS ARTIFICIALS

A continuació, **disparada de focs artificials** per culminar la festivitat de la Sagrada Família, a càrrec de la **Pirotècnia Peñarroja**.

23:30h ACTUACIÓ MUSICAL OCTUBRE FOOD FEST

A l'escenari HOTEL PLANA SUITES magnífic **TRIBUT** al gran **ALEJANDRO SANZ**. Patrocina: Factory Events-Mar de Fusta.

SAETA AL SANTÍSSIM CRIST

BAR RUIZ & HNOS PÉREZ HIJOS

ALMUERZOS POPULARES

TAPAS VARIADAS
Y CENAS

C/ALFONDEGUILLA N°27

TLF.655892357

ELECTRODOMESTICOS
BARTOLOME

Servicio Técnico Propio

Plaza del Mercado, 3
Tel. 964 66 40 16
La Vall d'Uixó

DIJARTS 10 D'OCTUBRE

SOLEMNITAT DEL SANTÍSSIM CRIST ALCALDE HONORÍFIC DE LA VALL D'UIXÓ

09:00h VOLTEIG I "DISPARÀ"

Tradicional volteig de campanes i "disparà" de Bombes Reials en honor al Santíssim Crist que anuncia el tercer dia del Tridu de la parròquia.

11:00h MATÍ INFANTIL DE CONSCIENCIACIÓ SOBRE L'AUTISME

A la plaça del Centre, matí de conscienciació sobre l'autisme. Amb diversos tallers infantils, jocs i contacontes amb la finalitat de prendre consciència sobre el trastorn que tenen les persones autistes. Vine, juga, participa i pren consciència. Patrocina: Caixa Rural Sant Vicent.

12:00h ACTUACIÓ MUSICAL OCTUBRE FOOD FEST

A l'escenari HOTEL PLANA SUITES actuació de A CONTRATEMPS. Patrocina: Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó.

13:00h VOLTEIG

Tradicional volteig de campanes que anuncia la solemnitat del dia del Santíssim Crist.

18:00h MISSA

Solemne Missa en el Temple Parroquial en honor al SANTÍSSIM CRIST, ALCALDE HONORÍFIC de la ciutat, presidida per l'Il·lustríssim Senyor Rector Vicent Borja Dosdà. Amb l'assistència del Clero, Regina i Dames de la Ciutat. La missa es retransmetrà en directe en PUNT 3 i TV4 La Vall.

19:00h PROCESSÓ

Solemne processó general en honor al SANTÍSSIM CRIST, presidida per l'Il·lustríssim Senyor Rector de l'Església Major del Sant Àngel Custodi en Vicent Borja Dosdà, amb l'assistència del Clero, Regina de la Ciutat i la seua Cort d'Honor, autoritats municipals, membres de la comissió, Confraria de la Mare de Déu dels Dolors, abonats i feligresos en general. La processó finalitza amb l'espectacular entrada del Santíssim Crist al temple a muscles dels membres de la comissió, seguit de les autoritats eclesiàstiques, municipals i la nostra banda de música, el CIAC, al so de l'emotiva "Saeta".

Els ciris de la processó es repartiran en la Casa Abadia en finalitzar la missa.

Acte amenitzat per la Banda Simfònica del Centre Instructiu d'Art i Cultura.

20:00h ACTUACIÓ MUSICAL OCTUBRE FOOD FEST

A l'escenari HOTEL PLANA SUITES actuació de CULPABLES. Patrocina: Factory Events-Mar de Fusta.

ANGEL Y TICA, S.L.

C/ Garcia Esbrí, nº 4
Tel. 964 69 62 00
VALL D'UIXÓ

TODO TIPO DE PERMISOS
AM-A1-A2-A-B-C-C+E-D
INTENSIVO "B" 48 HORAS
CURSO DE TRANSPORTISTA
(Título Transportista)
CURSO DE MERCANCIAS
PELIGROSAS (ADR)
C.A.P (Certificado de aptitud
profesional)
CURSO CARRITILLERO

secretaria304@gmail.com

C/Benigafull, 10
LA VALL D'UIXÓ
Tel. 661078522

Beer & Food
AMSTERDAM

Desayunos
Almuerzos
Comidas de empresa
Cenas

SUPER-DECOR

CORTINAS & DECORACIÓN

LA FORMA MAS FÁCIL DE DECORAR TU HOGAR

Avda. Agricultor, 1 bajo - Tel. 964 690 344
LA VALL D'UIXÓ (Castellón)
www.cortinassuperdecor.com
info@cortinassuperdecor.com

TECMACO

Home

Tel. 964 84 86 77
 C/ Mosen Ricardo Miralles, 12, 12600 La Vall d'Uixó, Castelló
 gerencia@tecmacolavall.es

Mario Salafranca

www.mariosalafranca.com
 Tel. 634 419 518

DIMECRES II D'OCTUBRE

11:30h VISITA ALS CENTRE SOCIALS

Visita a diversos **centres socials** de la localitat per fer una aportació solidària i mostrar el nostre compromís en diverses causes socials. Amb l'assistència de la Regina i Dames de la Ciutat.

II JORNADA TAURINA

16:30h Passejada de salutació pel recinte taurí de la Penya el Quinto, precedits per la Regina, Dames de la Ciutat i acompanyats per la xaranga **BULLANGUES**. Patrocina la Penya el Quinto.

17:30h BOU

Bou de l'afamada ramaderia **TORREHANDILLA-SOBERBINA**, marcat amb el número 11, guarisme 9 i de nom **Trapero**. Patrocina la Penya el Quinto.

18:30 h BOU

Bou de la prestigiosa ramaderia de **PUERTO DE SAN LORENZO**, marcat amb el número 131, guarisme 8 i de nom **Garavatio**. Patrocina la Penya Paga i Calla.

ACTUACIÓ MUSICAL

A continuació, al carrer Fàtima, "Tardeo" amb l'actuació del grup **TARANTO MÚSIC**. Patrocina la Penya el Quinto.

23:00h BOU EMBOLAT

Bou de la reconeguda ramaderia de **MANUEL ÀNGEL MIRALLES**, marcat amb el número 82, guarisme 2 i de nom **Brevita**.

00:00h ACTUACIÓ MUSICAL

A la Plaça Sagrada Família, Gran nit de música amb l'actuació del **DJ JOSUÉ ARMERO**. Patrocina la Penya el Quinto.

DIJOURS 12 D'OCTUBRE

II "CORREBARTS"

11:00h Des de la Plaça del Centre realitzarem el II "Correbarts" on visitarem les diverses exposicions acompanyats de la **xaranga LOS MAGOS DEL RITMO**. Patrocina: Penya per Sempre.

Es visitaran les diverses Exposicions:

Al **Comboi**, exposició de **quadres Algo de mí**. A càrrec de l'artista **Nati Cerdán Vilar**.

Al bar l'**Alabama**, exposició de **Vinils** a càrrec de **Pedro Medina**.

19:30h EXPOSICIÓ MIGRACIONS

Al Centre Cultural Palau de Vivel-Fundació Caixa Castelló inauguració de l'exposició **Migracions de l'artista Àngel Igual**. L'exposició romandrà fins el 25 d'octubre i es pot visitar en l'horari habitual.

Organitza: S.C Amics de la Vall.

Col·laboren: Ajuntament de la Vall d'Uixó, Fundació Caixa Castelló i Festes Patronals en Honor a la Sagrada Família i Santíssim Crist.

ÀNGEL IGUAL. Ceramista i escultor nascut a la Vall d'Uixó

Les seues arrels al carrer Olleries l'estimularen des de la joventut cap a les arts plàstiques i en concret la ceràmica, a la que es dedica fa vint anys. Cursà estudis a l'Escola Superior de Ceràmica de Manises i posteriorment a la Universitat Oberta de Catalunya. La seua vida professional combina la docència, les intervencions urbanes i la creació única, així com la investigació de nous materials. Ha participat en nombroses exposicions individuals i col·lectives i ha impartit conferències i classes magistrals a diferents llocs del món.

"Usa el foc com un diàleg entre el ceramista i el fang utilitzant diverses tècniques de cocció per a crear peces i decoracions úniques per l'acció del calor extrem, el foc i el fum" R. Johson.

21:30h SOPAR DE CALDERETA

A la Plaça Sagrada Família, multitudinari sopar de **caldereta de bou** per al públic en general.

Col·labora: Caixa Rural la Vall San Isidro.

A continuació magnífic **TRIBUTOS EN UNO** és un espectacle ple d'emocions i records amb els millors temes de **Mocedades, Sergio i Estibáliz**. I gran tribut a **Víctor Manuel i Ana Belén**.

Patrocina: RECOSAN.

DIVENDRES 13 D'OCTUBRE

17:00h TEATRE INFANTIL

A la Plaça del Centre, vesprada de **teatre infantil**.

Patrocina: Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó.

19:30h MISSA D'ÀNIMES

Solemne Missa d'Ànimes en sufragi dels membres de la comissió i dels habitants de la Vall d'Uixó.

22:30h CONCERT DEL CIAC

Al Teatre Municipal Carmen Tur, extraordinari **concert** de la **Banda Simfònica del Centre Instructiu d'Art i Cultura**. Patrocina: Diputació de Castelló.

DISSABTE 14 D'OCTUBRE

12:00h MATÍ MUSICAL

A la Plaça Sagrada Família, gran actuació musical del **Dj Raúl Camacho**.

14:30h DINAR D'EMPEDRAO

A la Plaça Sagrada Família, monumental **dinar d'empedrao** per al públic en general, a càrrec del cuiner **Manolo Correa**.

Organitza: Comissió de Festes Patronals en Honor a la Sagrada Família i Santíssim Crist.

Col·labora: Caixa Rural la Vall San Isidro i Fasca.

17:00h VESPRADA MUSICAL TOKYO BAND

En finalitzar el dinar, gran actuació musical de l'**orquestra TOKYO BAND**.

Patrocina: Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó.

A continuació, nit de festa amb l'actuació de **DJ CLARE APIR**. Patrocina: Penya "El Búnker".

DIVAS
CENTRO DE ESTÉTICA Y BRONCEADO
Telf. 655 527 765
Calle Cueva Santa, 22 - La Vall d'Uixó
@divascentroestetica

M. MARTINEZ
ADMINISTRACION Nº 2
La Quiniela
Lotería Nacional
La Primitiva
Bono Loto
Pedro Viruela, 15
Tel. 964 66 49 32 - VALL DE UXO

el comboi
café . copa
Y ahora nos vemos en la playa de Moncofar

MATERIALES PARA LA CONSTRUCCION
DUPLAS
materiales para la construcción
Pol. Ind. La Travessa, C/. Illes Columbretes, 23
Tel. 964 66 69 86 - LA VALL D'UIXÓ
duplabon@yahoo.es

DIUMENGE 15 D'OCTUBRE

III JORNADA TAURINA

10:30h Bou de l'afamada ramaderia de **LAGUANAJANDA**, de nom **Revoltoso**, marcat amb el número 32 i guarisme 8. Patrocina: Penya 8 del 8.

Seguidament, bou de la prestigiosa ramaderia de **LUIS ALGARRA**, de nom **Coqueto**, marcat amb el número 32 i guarisme 8. Patrocina: Penya "El Búnker".

Finalment, i per concloure el cartell taurí, bou de la reconeguda ramaderia de **CARMEN VALIENTE**, de nom **Bocaseca**, marcat amb el número 40 i guarisme 8.

16:00h TARDEO POST TAURÍ

Al carrer de la Seu Social, gran vesprada musical amb l'actuació del grup **RUMBA SIERRA**. Patrocina: Penya "El Búnker".

DIVENDRES 3 DE NOVEMBRE

TORNA DE GUIÓ

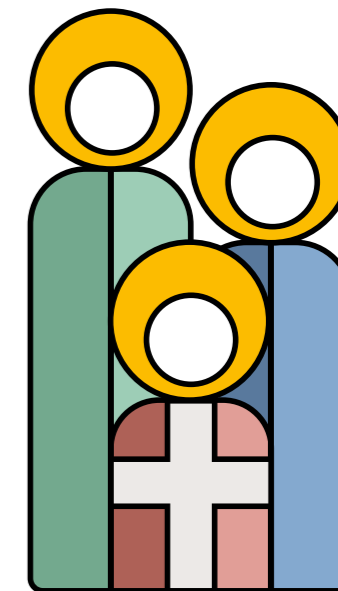
20:00h Des de l' Església Major del Sant Àngel Custodi, **tradicional i emotiva Tornà de Guió** que anuncia la continuïtat de les festes. Amb l'assistència de la Regina i Dames de la Ciutat, membres de la comissió de festes i les joves que es presenten a Regina i Dames de la Ciutat per a l'any 2024.

SOPAR DE MEMBRES DE COMISSIÓ

21:30h Emblemàtic **sopar de germanor** per a tots els socis i les sòcies. Per tal d'organitzar el sopar, tots els socis hauran de confirmar l'assistència al telèfon 644131769 abans del dia 30 d'octubre.

NOTES:

- La Comissió de Festes es reserva el dret d'alterar o canviar l'ordre de la programació d'acord amb les autoritats components.
- A les pàgines de Facebook, Instagram i Telegram, tant de les Festes com de l'Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó es publicaran totes les actualitzacions d'aquesta programació.
- La Comissió de Festes no respon dels danys que es puguin ocasionar durant les exhibicions taurines.
- Preguem a tot el veïnat del recinte taurí, que per la seguretat de tots i totes, atenguen a les recomanacions del tècnic revisor dels elements utilitzats per a tapar les portes.
- Queda totalment prohibida la participació en els festejos taurins de menors de 16 anys així com aquelles persones que no estiguen en plenes facultats físiques i mentals.
- Queda totalment prohibit el maltractament i vexació dels animals exhibits en aquestes festes, sent responsable l'infractor.
- Durant els actes musicals multitudinaris els ciutadans tindran al seu abast un Punt Violeta.
- La Comissió de Festes reconeix al veïnat (especialment de la Pl. Sagrada Família i del recinte taurí) i la comprensió en les possibles molèsties ocasionades durant la setmana festera.

corogal
fontanería
aire acondicionado
calefacción
gas - sanitarios

FARMACIA-ORTOPEDIA
bovaira
LABORATORIO, ANÁLISIS CLÍNICOS
Avda. Cor de Jesús, 43 - Teléfono 964 66 12 58 - 629 31 97 89
12600 LA VALL D'UIXÓ (CS)
infobovaira@gmail.com - farmaciabovaira@gmail.com
FarmaciaBovaira farmacia.bovaira

printing la vida loca

fotoprix

ESQUEMADIEZ

LA SOLUCIÓN INTELIGENTE
ELECTRICIDAD - CLIMATIZACIÓN
ILUMINACIÓN - ENERGÍAS RENOVABLES
PLAZA PAVIA, 5 LA VALL D'UIXÓ
TEL. 699424973

AEMA

AEMA Servicios Energéticos, S.L.

**Planta de Biogás
de la Vall d'Uixó**

*Creando el futuro
dia a dia*

Felices Fiestas

BAR - RESTAURANTE

FENOLLOSA

(DIRECCION: Hnos. MONDRAGÓN, C.B.)

JAUME I, 67

12600 VALL DE UXO

Tel. 964 66 72 93

(Castellón)

SIRACAPAL
RÓTULOS

T. 687 05 21 88
LA VALL D'UIXÓ

FABRICACIÓN DE ROTULOS / ROTULACIÓN

HM
JOYERAS

Taller de joyería, venta y reparación

964 665 375

Avda Jaume I, Nº 33 - La Vall d'Uixó

FESTES D'INTERÉS TURÍSTIC NACIONAL

Comissió de festes
Sagrada Família
Santíssim Crist

FESTES PATRONALS SAGRADA FAMÍLIA I SANTÍSSIM CRIST		
DIVISA	HORA	Dissabte 8
16:30		
NÚMERO	GUARISMO	
164	7	SOLEARES
TOROS DE CORTÉS		
OPTION		

HLH

WU

S

B

CARTELL TAURÍ

by José J. Montón

FESTES D'INTERÉS TURÍSTIC NACIONAL - 21 d'AGOST

FESTES PATRONALS SAGRADA FAMÍLIA I SANTÍSSIM CRIST

ISN-PROJECTES

ignacio serra navarro
arquitecto técnico

GESTIÓN Y DIRECCIÓN DE PROYECTOS

Avda. Agricultor nº 1 piso 1 pta3
964 052 399 isnprojectes@gmail.com

ALAMBIQUE
COCKTAIL EVENTS

DISSABTE 7 D'OCTUBRE
A LES 17:00 HORES

BOU DE
SANT JOSEP

EL PILAR
LIEBROTO, NÚMERO 128, GUARISME 7

ESTIJS D'INTERÉS JURÍSTIC NACIONAL - LA VALL D'UJANO

ESTIJS PATRONALS DE LA FAMILIA I DE LA TISSIN CRIST

tommega

la clementina con hoja

FORNERS

REDES DE AGUAS Y SERVICIOS

Pol. Ind. La Mezquita, nave 515 - La Vall d'Uixó, Castelló
964 69 69 65 - forners@forners.com - www.forners.com

DISSABTE 7 D'OCTUBRE
A CONTINUACIÓ

JOSÉ LUÍS PEREDA
PASTUEÑO, NÚMERO 29, GUARISME 8

Pol. Ind. Mijares - C/ Industria, 20, 12550, Almassora (Castellón) | Tel. 964 56 00 23 | info@orbelgrupo.com

Patricia López

CENTRE ODONTOLÒGIC

Tecnología y profesionales para cuidar la salud dental de toda la familia

IMPLANTOLOGÍA · ODONTOLOGÍA INFANTIL
INVISALIGN® · TAC DENTAL 3D DIGITAL
ESCÁNER DENTAL 3SHAPE

Avda. Corts Valencianes, 35
La Vall d'Uixó (Castellón)
964 899 080 · ☎ 666 055 304
www.clinicapatricia_lopez.com

@plopez_centreodontologic
Patricia López Centre Odontològic
plopez_centreodontologic

CONTRATA NUESTRA COBERTURA DENTAL

Beneficiate de una odontología digital y moderna a precios accesibles
Infórmate de sus ventajas en nuestra clínica o contacta:
964 899 080 · ☎ 666 055 304

Clinica dental autorizada con el núm. de Registro Sanitario: 19543

DISSABTE 7 D'OCTUBRE
A LES 23:00 HORES

EL PILAR
GUANTERO, NÚMERO 135, GUARISME 8
BOU EMBOLAT

C/ Pedro Viruela, 14 - Vall de Uxó (Castellón)
Av. Mare Nostrum, 89 - Playa Moncofa (Castellón)
Tel. 964 66 47 20

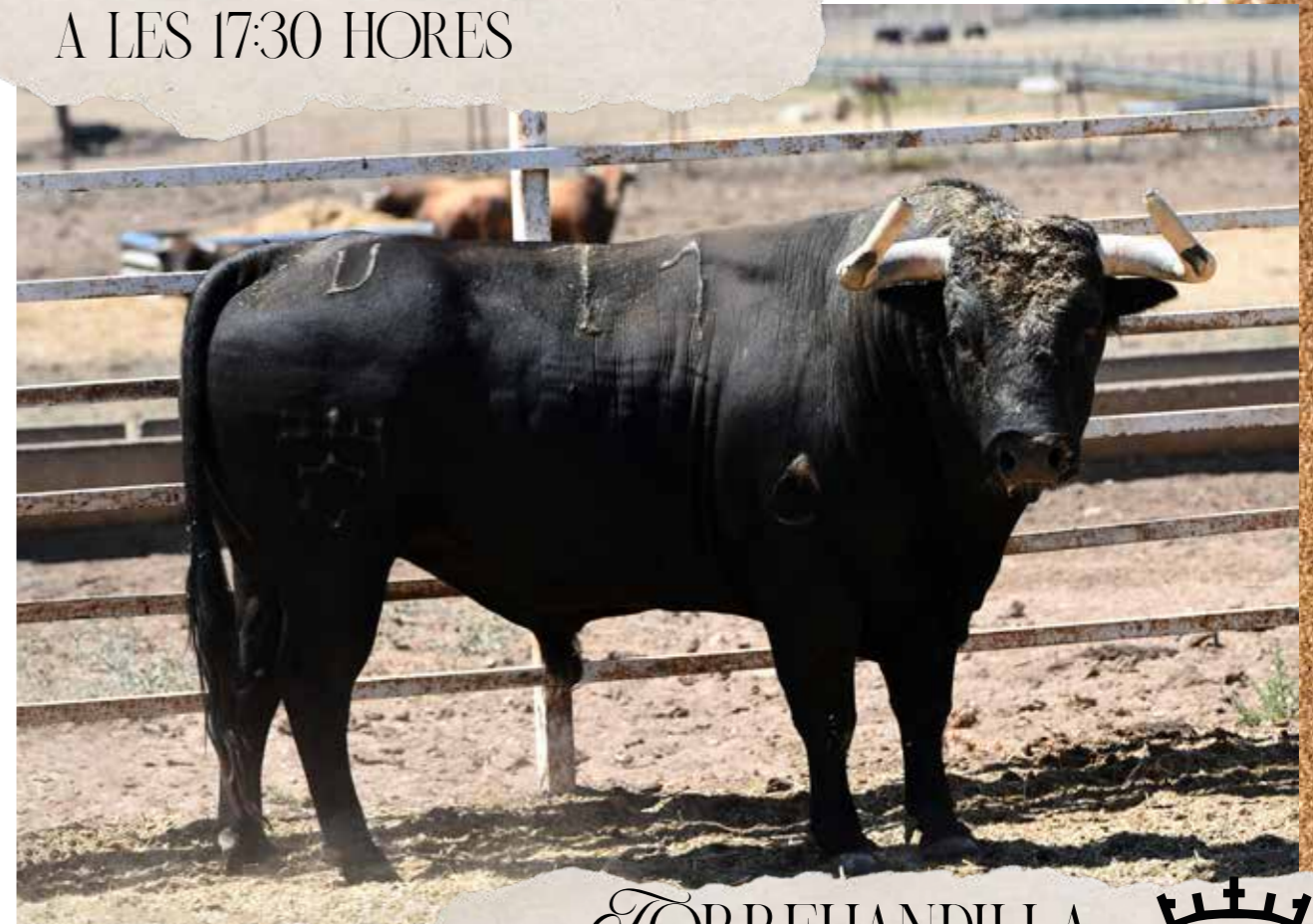

HORMIGONES
ALMELA
HORMIGONES ALMELA, S.L.
PLANTAS:
Pol. Ind. La Mezquita, parc. 401
Pol. Ind. Carmaday, parc. 7 - 8
Tel. Plantas 964 69 12 05 - Tel. Oficinas 964 69 20 69
Fax 964 66 59 05 - LA VALL D'UIXÓ
almela@hormigonesalmela.com

jm **Ventura**
joiers
Avda. Corazón de Jesús, 32
Tel. 964 662 490
LA VALL D'UIXÓ (Castellón)

*DIMECRES 11 DOCTUBRE
A LES 17:30 HORES*

autoil

La Vall

PATROCINA PENYA
EL QUINTO

TORREHANDILLA
SOBERBINA
TRAPERO, NÚMERO 11, GUARISME 9

La Rosa Dei Venti

**KIDS
Republic**
MODA INFANTIL - JUVENIL
ROPA / ZAPATOS / COMPLEMENTOS

AVDA. JAUME I. 31
12600 LA VALL D'UIXÓ

ESTIJS D'INTERÉS JURÍSTIC NACIONAL - LA VALL D'UIXÓ

ESTIJS PATRONALS DE GRADA FAMILIA I DEY ISSIN CRIST

PULIMENTAORS
MARZÁ

LA MEJOR COMBINACIÓN

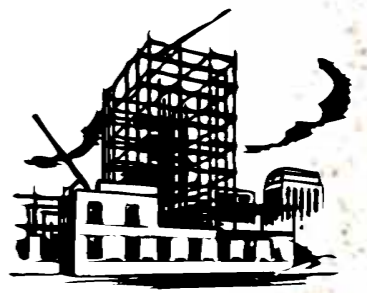
- ✓ Buen servicio
- ✓ Compromiso de calidad
- ✓ Profesionalidad
- ✓ La mejor tecnología a su servicio

POL. IND. LA MEZQUITA, M-3, PARC. 306 • APDO. 257 • TEL. 964 666 450 - FAX 964 667 509
12600 LA VALL D'UIXÓ (CASTELLÓN)

ESTITS D'INTERERES JURISIC NACIONAL - A GALL D'UANO

Construcciones
ANGOSE, S.A.

Juan Porcar, 16 · Tel. 964 66 15 86 · VALL DE UXÓ

*DIMECRES 11 DOCTUBRE
A CONTINUACIÓ*

PATROCINA PENYA
PAGA I CALLA

*PUERTO DE
SAN LORENZO*

GARAVALLITO, NÚMERO 131, GUARISME 8

ESTITS PATRONALS DE GRADA FAMILIA I DEY IISSIN CRIST

Dignidad, Respeto y Delicadeza
es lo que nos diferencia

29

VINT-I-NOU ARQUITECTURA & INTERIORISMO
c/ benigafull 38 · 12600 la vall d'uijó · t. 964 57 09 32 · estudi@29arquitectura.com · www.29arquitectura.com

DIMECRES 11 DOCTUBRE
A LES 23:00 HORES

MANUEL ANGEL
MILLARES
BREVITA, NÚMERO 82, GUARISME 2
BOU EMBOLAT

Cartotécnica

envases y manipulados del cartón

www.cartotec.com

ARTISTES D'INTERÈS JURÍDIC NACIONAL - A GAL·L·D'ANO

ARTISTES PATRONALS DE GRADA FAMILIA I DEY IISSIN CRIST

Bones! festes!

meliquero

construcciones

Construint **somnis** amb tu!

964 66 39 54 — 609 074 110 — 679 968 678

construcciones@meliquero.com

La Vall d'Uixó, Castelló

DIUMENGE 15 DOCTUBRE
A LES 10:30 HORES

PATROCINA PENYA
8 DEL 8

LAGUNAJANDA
REVOLTOSO, NÚMERO 32, GUARISME 8

La Tasca de Ricardo

MUSEU DEL BOU

Fundación Satine

DIUMENGE 15 DOCTUBRE
A CONTINUACIÓ

PATROCINA PENYA
EL BUNKER

LUIS ALGARRA
COQUETO, NÚMERO 32, GUARISME 8

RESTAURACIÓN
REVESTIMIENTOS
FACHADAS
PINTURAS

605 157 781
www.arko10.com

**Autoconsum
Plaques Solars
Energia Renovable**

**964 65 28 80 · info@heliotec.es
www.heliotec.es**

**Paratge Grutes de Sant Josep
(Parking) - La Vall d'Uixó, Castelló**

CAFÉ BAR L'ALCÚDIA
MICHÝ LANGA
 EL CAFÉ AMB TRADICIÓ
 665787025 C/SANT QUINTÍN Nº1

*DIUMENGE 15 DOCTUBRE
A CONTINUACIÓ*

CARMEN VALIENTE
 BOCASECA, NÚMERO 40, GUARISME 8

ticopeiratsarquitectes

www.ticopeirats.com · info@ticopeirats.com · @ticopeiratsarquitectes
964 096 334 · 722 382 719 · Guzmán el Bueno 50 · La Vall d'Uixó

Cuidamos la salud bucodental
de toda la familia

Que nada te impida

sonreír

Odontólogos especializados

- Odontopediatría
- Ortodoncia invisible
- Tratamientos estéticos
- Implantología

**Financia tus tratamientos
hasta 36 meses sin intereses***

*Ver condiciones

*¡Primera visita
gratuita!*

964 66 66 02

Plaza España, 1, Vall d'Uixó

www.clinicadentalmanuelbernad.com

GAS-CALEFACCIÓN-AIRE ACONDICIONADO
DESATASCOS 24H

telf.608 117 990
fontaneria.machado@gmail.com

maddie
café i dolços

*REGINA I DAMES
DE L'ANY 2022*

**MARTA
REBOLLAR.**
PSICÓLOGA

MARTAREBOLLAR50@GMAIL.COM
TELF. 651 961 015

Mesón Millán

*Carnes a la brasa / Almuerzos
Tapas / Bocadillos*

622 020 188 - 633 172 332

© Poeta Florentí, 132 bajo
La Vall d'Uixó - Castellón

MOVIMIENTO DE TIERRAS Y OBRAS PÚBLICAS

Avd. Jaime I, 52, 2º - Vall de Uxó
Tel. 964 66 18 31 - Fax 964 69 04 17
www.hemotex.es - info@hemotex.es

ESTUDI MIRA
fotografia

Av. Espanya, 3 / bajo
LA VALL D'UXÓ
T.964 663 910
mira@estudimira.com

www.estudimira.com

MERCERIA GEMA

IDEES
MERCERIA - LABORS

C/ San Cristóbal, 15
Tel. 964 66 61 05
VALL DE UXÓ

C/ Padre Melá, 22
Tel. 964 66 29 10
VALL DE UXÓ

COMISSIÓ SAGRADA FAMÍLIA I SANTÍSSIM CRIST

LAURO
MOBLES

www.muebleslauro.es

Pol. La Vernicha, Ctra. Chilches, 14
Tel. 964 660 999
info@muebleslauro.es
12600 VALL DE UXÓ (Castellón)

óptica Navarro

VALL DE UXÓ

ÓPTICOS OPTOMETRISTAS
DESDE 1.956

Avda. Corazón de Jesús, 4
Tel. 964 66 00 82
12600 VALL DE UXÓ
(Castellón)

“LA FORTUNA”

Administración de Loterías N° 3

3º PREMIO VIERNES 20 AGOSTO 2021
PREMIO PRIMITIVA 21 ENERO 2021
5 ACIERTOS MÁS COMPLEMENTARIO
1º PREMIO SÁBADO 3 JUNIO 2017
PREMIO NIÑO 2016
PREMIO EUROMILLÓN
5 NÚMEROS Y 1 ESTRELLA 2012
PREMIO QUINIELA 14 ACIERTOS 2010
1º PREMIO PRIMITIVA 12 ENERO 1995

Plaza del Centro, 2 - Tel. 964 666 009
VALL DE UXO - lafortunadmon3@hotmail.com

GERMANOR
FESTES PATRONALS

Construcciones Diferentes

Pol. La Mezquita, parc. 304
964 691 134
e-mail: recosan@recosan.es
www.recosan.es

RESTAURANTE
PRADAS

ESPECIALIDAD
CARNES A LA BRASA
Y ARROCES

La Rosa
Negra

DISEÑO FLORAL
Padre Meliá, 22
Telf. 654 147 366

GASTRONOMIA I ESPORT EN FESTES

**TALLER
PORCAR - DOÑATE, S.L.**

Venta y Reparación de **MOTOCICLETAS**
COCHES y MAQUINARIA AGRICOLA
Avda. Corazón de Jesús, 115
Tel. 964 66 02 77 - LA VALL D'UIXÓ
porcardonates@hotmail.com

ROSALDENT
dentistes

L'equip de Rosaldent de la Vall d'Uixó vos desitgem unes bones festes!
Patronats de la Sabrada familiar i Santíssim Crist

17 Octubre 2011 - 10:00h
Tel. 964 691 222
www.rosaldent.com

MARIANO GRACIA

Recuperación & Reciclaje

NUESTRO COMPROMISO ES
RECICLAR

Papel, cartón, plástico,
metales férricos y no férricos,
servicio de contenedores,
desguaces industriales

964 660 898 - 630 331 511
marianograciachatyre@gmail.com

Barrio Carbonaire Calle 8, nº 76
La Vall d'Uixó, Castellón

**ANIMACIONES
SALTINGUALL**
626 823 377
Vall de Uxó

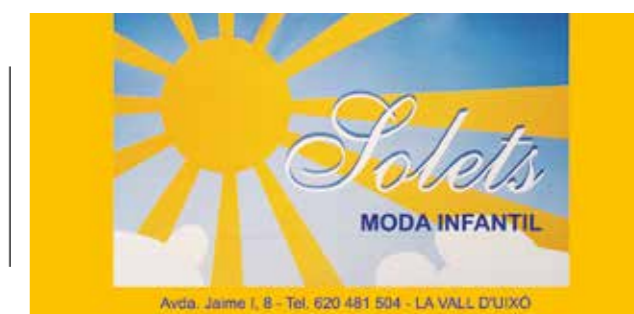
RESTAURANTE CLUB DE TENIS UXÓ
Restaurante Club de Tenis Uxó
Paraje San José, S/N - Tel. 650 257 960
12600 LA VALL D'UIXÓ (Castellón)
restaurantclubtenisuxo@gmail.com
**Organizamos eventos:
Comuniones, Bautizos, Cumpleaños, etc**

*MUSICA
EN FESTES*

Pide cita
657 563 627

Avda. Jaime I, 8 - Tel. 620 481 504 - LA VALL D'UIXÓ

La Sonrisa de Carol

SO'QUE
VERMUTERIA

ACTES
RELIGIOSOS

SPORT GORRIBES

C/ALMENARA, 12
Tel.: 964 66 06 30
12600 VALL DE UXÓ
(Castellón)

Tien 21
RIS Electrodomèstics

Electrodomèstics y electrònica
C/ Cova Santa, n°17
964 661 891
Servicio a domicilio

@electrodomesticos_ris | @electrodomesticos_ris

DISTRIBUCIONES LA VALL

VICENTE DOÑATE LATORRE

mercado la vall

info@distribucioneslavall.es

615027749

distribucion de vinos, licores y productos de alimentacion

LA VALL D'UIXO - CASTELLÓN

La televisión de la Vall
La de toda la vida
Desde 1985

DINAR DE GERMANOR DE REGINES

COL·LABORACIONS LITERÀRIES

48 CERTAMEN INTERNACIONAL
DE BANDES DE MÚSICA VILA D'ALTEA

"Any Europeu de la Joventut"

El Centre Instructiu d'Art i Cultura a la 48 edició del Certamen Internacional de Música Vila d'Altea de 2022. Dirigeix: Pep Domínguez

ART I CULTURA

Centre Instructiu d'Art i Cultura

Pertànyer a una societat musical és un fet d'allò més meravellós i gratificant, i és al llarg del pas del temps com millor es pot veure: assajos, concerts, passacarrers, processons, viatges, i mil i una anècdotes que queden impregnades en el record d'aquells que conformen una societat musical.

Encara que ja rondava des de feia molt de temps la idea d'escriure un pasdoble dedicat al Centre Instructiu d'Art i Cultura, les primeres idees musicals van començar a gestar-se durant el confinament per la covid-19, allà cap al juny del 2020. En dies on es trobava molt a faltar la banda i els seus assajos, rumiava dins meu com agrair a totes aquelles persones que formen part de les societats musicals i en especial al CIAC, per la seua inestimable tasca.

Així que em vaig posar mans a l'obra. El primer, rellegir el llibre del nostre estimat Joaquim Esteve per tal de refrescar la seua història i de recordar a tots els que han format part de la societat amb la finalitat de traslladar-ho en notes musicals al pentagrama, tasca que reconec que no ha sigut gens fàcil. D'aquesta manera el treball naix d'una sola proposta

melòdica representada per les trompes a l'inici, la qual va adquirint un caràcter diferent al llarg de la composició. El plantejament inicial és el d'un pasdoble més tradicional que es transforma en un més emotiu, més proper i familiar, però sense perdre les arrels i aquell carisma que tant caracteritza un bon pasdoble. És a dir, com una societat musical que creix i es transforma amb el pas del temps.

Motiu principal de l'obra, dedicat al mestre José Luis Civera Domínguez: «Como un pez. Nace, crece, toma la comunión, hace sus cositas, se reproduce, pasa de un compás a otro y muere».

El pasdoble és ple de detalls com els motius a la flauta, la sonoritat del violoncel en certs moments o el solo de trombó que simbolitza un canvi d'etapa, un abans i un després. Mitjançant la música s'intenten plasmar grans records i transmetre el vincle emotiu d'un músic que ha format i/o forma part d'aquesta gran família que es el CIAC, i que al 2022 va celebrar 50 anys d'història.

És per això que, com diu a la sinopsi del mateix, està dedicat a la societat musical del Centre Instructiu d'Art i Cultura de la Vall d'Uixó en commemoració del seu 50é aniversari i en ell s'ha volgut fer homenatge a tots aquells músics, directors, directives, socis, i al seu públic habitual, que formen i/o han format part de la societat musical. "Art i Cultura" va ser presentat a la seu social del CIAC el 18 de novembre de 2022 i estrenat al tradicional concert de Santa Cecília, el 20 de novembre del 2022 per, com no podia ser d'altra manera, la banda simfònica del Centre Instructiu d'Art i Cultura a l'auditori "Leopoldo Peñaraja" de la Vall d'Uixó.

Es pot escoltar el pasdoble escanejant el següent codi QR:

LA RAÓ DE FER L'ERMITA DE SANT JOSEP I LHOSTALATGE

(Com d'altres edificacions al terme de la Vall d'Uixó)

Associació Arqueològica de la Vall d'Uixó — Fernando Martínez Beltrán i José Manuel Igual Nebot

La Vall i el seu terme estan emplaçats a l'Est d'Espanya enfront del Mar Mediterrani i per tant influenciat pel seu sistema climàtic, el clima mediterrani, caracteritzat com diu el refrany "En tot Llevant no cau una goteta, més quan cau fins a la coroneta", és a dir, que plou poc però quan plou, diluvia.

Més a més estem situats en un vall muntanyós i obert de cara al mediterrani, tenint al nord i oest les estacions de la Serra d'Espada formant una conca en grans desnivells en la part muntanyosa i uns suaus vessant fins a la plana i la mar. Tot això fa que els núvols queden encanonats de cara a les muntanyes i les seues corralisses i frontons, on entren suaus i han de pujar centenars de metres per rabassar les muntanyes que li tanquen el pas, el que fa que els núvols es munyen deixant gran part del seu contingut, és a dir que solten l'aigua com es diu ací a la Vall, a càntars, el que fa que els barrancs secs la major part de l'any en minuts siguen rius cabalosos, traïdorencs i de ràpida circulació de les aigües a causa dels desnivells del terreny i el pronunciat de les costes de les nostres muntanyes.

A més fins a pràcticament principis del segle XX no hi havia al nostre terme ponts que salvaren els barrancs que envolten la població, el que feia que les tronades pròpies de clima mediterrani, bloquejaren el transit per tots els costats de la població, deixant-la pràcticament incomunicada. Això no vol dir que no es passarà pels barrancs, com diem la major part de l'any estaven secs i es creuaven per guals que quan plovia molt quedaven inaccessibles i es tornaven a gastar quan les aigües tornaven a baixar.

Quan amenaçava de ploure fort les persones que estaven al terme tornaven al poble però quan els trons i la pluja era sobtada i forta, els corrents tallaven el pas i les persones i els seus animals buscaven la protecció d'eixa pluja i de l'arrossegament de les aigües. Cal ressaltar que s'havien de refugiar tant persones com els seus animals, tant ramat com bestiar, especialment els matxos, mules i rossins que portaven els carros i en els que llauraven la terra i rodaven les sènies de les zones baixes, aquests animals eren tan valuosos pels agricultors com la seua vida, ja que el menjar depenia del seu treball i eren una inversió de molts anys (rondaven de 15 a 25 o inclús mes).

Per tot això hi havia punts o zones on hi havia refugis tant per a homes, cavalleries i ramats al costat de les vies principals, resguardats del pas de les aigües prop d'on quedaven tallats els camins i prop també dels encreuaments d'aquests. Per descomptat que tota aquesta sèrie d'infraestructures com, corralles, paridores, abeuradors, descansadors (zones de descans per al bestiar), etc., disposats al llarg de les vies pecuàries transhumants (En la Vall tenim: La canyada Reial del Collado i el Cordel de las Cabras) permetien que l'activitat es desenvolupara correctament i de manera escalonada. Tots aquests vestigis del patrimoni arquitectònic vinculat a l'activitat transhumant estan estratègicament situats en la ruta a seguir.

Així on és ajuntaven el camí Nules i la Travessa d'Onda venint per camí de la Vilavella, estava la Barraca de Chalma, al costat del servici necessari de l'aljub, ambdós es queden entre la carretera de Nules-Vilavella i la cooperativa Uxorange, per sota dels restos de la Torrassa. Més a baix estava la venta del tio Quico Parra. Més endavant en el encreuament de la Travessa d'Onda i el camí Vinambrós, hi havia restos d'una edificació uns metres més amunt de l'Aljub, desgraciadament desaparegut al fer el polígon industrial La Mesquita.

Aljub de Chalma. Foto Fdo. Nebot.

Aljub de Vinambrós. Foto Juan Fuertes.

A la Punta feien aquesta funció els anomenats Corralles Vells de la Punta i altres edificacions disseminades per la zona de les que destaquen els corralles, l'Aljub i l'algepsar.

Corralles de la Punta. Foto. Fdo Martínez

Per a donar cobertura al pas del camí Valencia junt també a la Travessa d'Onda estava el corral de ramat i la barraca del tio Pacot a pocs metres del denominat Aljub del Camí Valencia o també conegut com dels Gitanos (també anomenat en 1618 com Aljibe del camino Chilches en el document "Ordenanzas y Capítulos para el Buen Gobierno de la Vall d'Uxó"), desafortunadament desaparegut al construir la rotonda actual de bifurcació Chilches-Almenara.

La cobertura des de el riu Belcaire a la Rambla Cerverola és molt ampla, ja que demés dona cobertura al Fondo, Carmadai, Montalar i Cabell Negre. En eixa zona podem topetar diversos corralles de ramat amb caseta de pastor al costat del camí de Segorbe i Algar a més de diversos aljubs i casetes de pedra seca. En el Pinyal la caseta i aljub de Margalita, el del Clot del Mono (desaparegut), i també cobria la partida de l'Algepsar a l'altre costat de la rambla.

Corralles nous de Cerverola. Foto Fdo. Nebot

Passant la Rambla de Cerverola estaven els corralles de Cerverola junt a la canyada Reial del Collado i el abeurador de la font de Cerverola donant cobertura entre els dos barrancs de la zona. També es poden encontrar restes d'altres edificacions així com el refugi natural de la cova de l'Algepsar.

La cova de Martorell feia també de refugi, com ha sigut també en època de guerra. Més avall el Corral Blanch junt a la Canyada Reial i el seu aljub (juntament amb el de Chalma, són els únics en peus dels que la seua antiguitat va més enllà del s. XVII). De la mateixa manera els corralles de la Font de Garrut i les seues bases.

Aljub de Corral Blanch. Foto Fdo. Martínez

Cova de Martorell. Foto Fdo. Martínez

En cas de fortes pluges el barranc de Sant Josep no es podia atravesar per el que es va haver de fer un refugi igual que en les altres zones per les persones i els animals, ambdós edificis distints. A les hores entrem en la construcció més important del terme, l'Ermita consagrada a la Sagrada Família i el seu entorn, que recordem es va construir entre 1689 i 1696 (s XVII) amb l'aportació econòmica del Concell i dels parroquians del Sto. Àngel. Al costat d'ella s'alçaria també casa per als ermitans i l'hospederia.

¹ Les influències marítimes i continentals es veuen modificades per l'acció del relleu, pel fet que dificulta el pas de les masses d'aire, origina un descens de la temperatura quan es guanya altitud, és a dir, un refredament de les condicions climàtiques, així com augmenta la humitat relativa de l'aire afavorint la condensació del vapor d'aigua i, per tant, les precipitacions. Universidad de Málaga. Aula de Mayores 2013-2014. Las Regiones Naturales de España: 2. El Clima en España.

² Les barraques eren simples cases de camp que, com a molt, albergava al taverner que les regentava al costat de la seua família, on l'estada principal coincidía amb el saló que se servia als clients, amb unes poques cadires, alguna taula i el taulell de servei. Associació Arqueològica de la Vall d'Uixó. Monografies d'Arqueologia i Historia, 4. El término Municipal de Vall de Uxó. Juan Fco. Fuertes Palasi.

³ Associació Arqueològica de la Vall d'Uixó. Monografies d'Arqueologia i Historia, 4. El término Municipal de Vall de Uxó. Juan Fco. Fuertes Palasi.

Ermita en 1911. Foto Juan Fuertes

En primer lloc veurem el seu emplaçament privilegiat. Cal entendre que les construccions d'un cert pes en la societat, siguen del tipus que siguen, es construeixen en els grans encreuaments de la població, en elevacions del terreny o en punts d'accés i eixida. L'Ermita situa en un xicotet promontori damunt la Cova de Sant Josep, junt a l'antic poblament iber i en coves que baixaven per dins de la muntanya fins a les coves del Pla, al costat del barranc i la Cova, mes una escala de pedra per l'exterior feta pels homes, són el seu entorn natural. Afegim que també està junt a l'antic camí empedrat que unia les alqueries de la Vall amb Castro i Alfondeguilla, aquest era l'únic pas de comunicació entre: En primer lloc cap a Segorbe, seu del Bisbat i àrea comercial molt important.

En segon lloc cap a les estivacions de la Serra d'Espada sent un punt d'eixida de la garrofa, motor durant segles de l'economia valleria, així també com del recurs natural per excel·lència de la Serra d'Espada, el suro. Per tant punt estratègic, tant humà com a comercial.

Part del camí empedrat. Foto Fdo Martínez

No cal oblidar que un dels passos per al ramat des de la Canyada Reial del Collado també transitava pel barranc fins a Alfondeguilla i un ramal eixia prop a l'Ermita fins al montblanco de la Penya Migdia.

A tot això cal sumar lo sagrat del lloc. Cal pensar que des de les albors de la civilització aquest lloc ha tingut assentaments humans patents, el poblament iber és prova d'això, que després va ser habitat en època romana, utilitzat pels moriscos i per fi pels cristians. Totes les cultures amb les seues religions tenen un espai sagrat on materialitzar els seus ritus, un santuari. Són llocs carregats de simbologia i poder, triats per diverses raons. Parlem exactament de l'espai sagrat d'una cultura, que reutilitza la que acaba d'imposar-se, instal·lant el seu propi culte. Pot ser que aquest lloc, cultura rere cultura, creença rere creença, mereix un culte especial per la seua força natural. Pensar que un temple no sols es construeix amb les seues parets i murs sinó també sobre lle-

gendes, tombes, ritus i mites i com diuen els Gojos a la Sagrada Família abans en ixe lloc existia un peiró, marcant el lloc de poder, i com l'última religió predominant és la cristiana, es va decidir substituir construint l'ermita com a acció de gràcies per tindre als seus peus la font d'aigua que dona manteniment a la població i a les hortes. De fet hui dia i cadascun per motius diversos, continuem acudint a aquest lloc (de manera anual els fidels i devots acudeixen en romeria ixe dilluns de festa).

Per tant no era un punt qualsevol del nostre terme, era un punt bàsic i estratègic, possiblement el que mes, tant social, etnològic com comercial.

Tota aquesta importància sagrada i estratègica va fer que eixe entorn fora mimat i cuidat durant segles i segles i les alqueries de la Vall és bolcaren amb ell, sense oblidar que durant segles aquestes alqueries pertanyien al Duc de Segorbe, igual que la Serra d'Espada, sent un punt important del camí més curt i probablement més segur cap a la seu del ducat, estant allunyat de les zones costaneres amb freqüents assalts de pirates otomans i d'altres rutes que recorrien bandolers.

Ermita en els anys 20. Foto Archivo AAV.

⁵ Encara queda un tros important del camí empedrat que baixava fins al barranc anomenat la Pujà del Claus. El motiu de fer-lo empedrat és per obtenir un pas ferm per facilitar el pas i evitar l'embarrancament de carruatges i bestiar.

⁶ La Vall de Uxó es va compondre durant segles de nou llocs agrupats anomenats -circumscripcions- a) Castro amb Benissabdó-Maurell, b) Alfondeguilla, c) Els sis nuclis o llocs de la part inferior del Belcaire (Alcudia, Benigafull, Seneja, Benissaat, Zeneta i Benigasló). Diputació de Castelló. Història de la Vall d'Uxó. Leopoldo Peñarroja Torrejón.

⁷ Sobre els carreus a l'esquerra i dreta de la porta de l'Ermita es poden observar Grafitis de Federo. Aquest símbol relacionat amb una marca ramadera apareix gravat en diversos llocs públics pròxims a les rutes de pasturatge i/o transhumància, fonamentalment en les façanes d'esglésies i ermites i a la vora dels camins sobre casetes, fonts, ponts, etc.

DISCURS DEL MANTENIDOR DE LES FESTES PATRONALS DE LA SAGRADA FAMÍLIA I SANTÍSSIM CRIST DE L'ANY 2022

A Maria Segarra Planelles, Regina de la ciutat, i a les seues companyes de la Cort d'Honor

José Enrique Puchol Aragonés

Senyora, amb permís.

Com és tradició a la Vall d'Uixó, en setembre, quan va afluint la calor estiuenca, quan comença a fer olor de pluja, a terra humida i el dia acurta i la mànega allarga, ens reunim al voltant de la festa per presentar a la nostra regina. Eixa és la tradició.

Contínuament, durant estos dies de festa, sentim la paraula tradició. Jo m'he parat a pensar què vol dir esta paraula, perquè en quaranta-vuit anys que tinc he vist canviar coses, canviar maneres de viure la festa, canviar maneres de viure en general. En la meua opinió la paraula tradició no ens parla d'una llei escrita en unes taules de pedra. I encara sort, perquè segurament, si això fos així, jo no estaria ací davant de vosaltres com a mantenidor de la regina de les Festes de la Sagrada Família i Santíssim Crist. Segurament llegiria estes paraules des de dins d'un armari.

Encara sort que hem aconseguit canviar açò. Jo veig més la tradició com música, com una partitura. Els músics saben que quan converteixes en so les notes escrites sobre el pentagrama, el que fas és interpretar. Esta interpretació no és matemàtica, hi ha variacions depenent de factors com la perícia i l'estat d'ànim del músic, la qualitat de l'instrument, l'auditori a qui va dirigit... Un bon músic no és aquell que toca totes les notes, és aquell que transmet un missatge, que commou amb la seua interpretació. Que ens toca el cor amb la seua pròpia versió.

Vist així, assumint que les formes i maneres de representar la tradició estan en mans de l'interpret, quina n'és l'essència? Quina és la partitura de la tradició que impregna les Festes de la Sagrada Família i Santíssim Crist?

Si em deixeu vos donaré la meua opinió personal. En primer lloc, les festes patronals de la Sagrada Família i Santíssim Crist ens parlen de geografia, de la geografia de la Vall d'Uixó. Són festes arrelades al territori, que sense el nostre paisatge urbà i natural no tindrien cap sentit. En certa manera en octubre celebrem el nostre poble.

Explicuem açò de la geografia. Centrem-nos en els tres dies de celebració, tret característic i singular de la nostra festa. Diumenge, dilluns i dimarts. Trasladaçió, Sagrada Família i Santíssim Crist.

Però abans deixeu-me que reinterprete la tradició del discurs del mantenidor. Com sabeu, el meu sector és el turisme, estic habilitat com a guia turístic, així que amb el permís de la regina i de tots vosaltres ara em pose el vestit de guia i vos faig un recorregut, una nit d'històries i historietes, una visita guiada pels tres dies de festa.

Trasladaçió, el diumenge, la festa de la parrròquia. És la festa de consagració del temple, de la seua dedicació, una festa pròpia de les grans basíliques romanes i les catedrals arreu del món, i que a la Vall d'Uixó hem conservat a l'església major del sant Àngel custodi. Un dia d'història en què les valleres i vellers del segle XVIII celebraren la culminació d'un esforç col·lectiu, d'un esforç de comunitat per tenir un edifici que és més que pedres i morter, és un símbol identitari del qual cal sentir orgull. Este dia va tenir lloc un mes d'octubre de l'any 1747, ara just fa 275 anys.

Uns anys després José de Vergara pintava el fresc de la Glòria de l'Àngel custodi sobre la volta del presbiteri. El cel, que vos puc assegurar sorprèn i admira al visitant que ve a les coves de Sant Josep i que s'aventura a baixar al poble. I cada volta en són més.

L'església de l'Àngel està plena d'imatges reconeixibles de la Vall, com per exemple la vista més antiga que conservem del poble, als peus de la Mare de Déu dels Àngels, al sagrari; l'escut del poble, als peus de l'Àngel custodi; o els sants patrons pintats sobre la porta d'eixida, que si us fixeu estan representats no en qualsevol lloc, sinó com es canten als gojos, "*entre la adelfa y el lentisco*" [...] "*y la ermita sobre el risco*". Una església, un edifici, que sols s'entén a la Vall d'Uixó.

Segon dia, Sagrada Família, festa grossa. Als carrers de la Vall, encara tranquils, es comença el dia amb el cant de l'aurora, patrimoni cultural i immaterial propi del nostre poble. És emocionant quan els aurorers s'apropen a l'aqüeducte i li canten a l'ermita, a la font, a la Sagrada Família.

És el dia de festa major, on celebrem al voltant de la Font el tresor natural que és este brollador d'aigua, origen de la Vall. Si la Vall està on està, és per la font de Sant Josep, i si és com és, és per la séquia que des d'allí creua el poble de l'Alcúdia fins

a Seneta. Camí d'aigua i columna vertebral del nostre paisatge urbà.

El so de les campanes ens convoca a la plaça per caminar tots junts amb alegria a l'ermita, que està allí des del segle XVII. Cantem els gojos, un altre patrimoni immaterial tan antic com l'ermita, que parlen de la Font, de la seua història i de la Sagrada Família. "Ya que es salud y alegría del pueblo esta rica Fuente, dad aumento a su corriente, Jesús, José y María". Tanquem el dia posant-nos la millor roba que tenim i anant de processó, acompanyant als sants patrons pels carrers i places de la Vall d'Uixó.

Tercer dia, el dia del Crist. La Vall torna a ser el que era, un poblet al mig de la serra d'Espadà, en un pla rodejat de muntanyes. Dic açò perquè celebrem al Santíssim Crist, igual que es fa a Artana, Ain, Esllida i Alfondeguilla. El dia de la memòria dels que no estan, dels que han celebrat la festa abans de nosaltres i ens han deixat la tradició com herència. Una festa, la festa del Crist, que hui en dia encara celebrem, malgrat que moltes voltes ho hem tingut tot en contra. Pregunteu als pares i a les mares, als avis i a les àvies el que ha costat conservar este dia de festa. Abans començava el dia pujant al calvari, acompanyant al Crist fins a la seua ermita, lloc de descans etern dels nostres avantpassats. Ara, interpretem la tradició d'una altra forma, i incorporem maneres noves d'honorar al Crist, com per exemple quan la banda toca la Saeta. Què important és la música durant tota la festa! Sense la música de la banda, sense la veu del cor, sense el so de les campanes, la festa perdria identitat i emoció. Som un poble Valencià. Carrer, pólvora i música.

Com podeu veure la geografia valleria impregna tots els dies de festa. Paisatge urbà, però també paisatge sonor, amb banda, aurora, campanes, coets i gojos.

En segon lloc, i per acabar, que no vull fer-ho llarg, vos vull parlar de geografia humana. Vaig a parlar d'una casa, d'una casa en concret. La casa comuna de les festes.

Esta casa, no és la del carrer Sant Josep. La casa de què vos parle no està construïda de rajoles, ni de formigó, de teules ni taulellets. Els materials de construcció som tots i cadascú de nosaltres, que vivim cada octubre les festes, que participem en elles, que omplim els carrers i les places. Sense nosaltres esta festa no tindria cap sentit.

Per tant, cal que construïm una casa on fa goig entrar. Una casa acollidora, inclusiva, on totes i tots ens sentim importants. Hospitalitat i germanor. Cal que estes idees impregnen les nostres festes, ja que és la nostra tradició.

Partim en avantatge per reforçar amb hos-

pitalitat la nostra casa comuna. Partim en avantatge perquè som valleres i vellers, som valencians i valencianes. La societat valenciana és una societat hospitalària, així ho diu a la llei valenciana del turisme i hospitalitat, i ho demostrem cada dia acollint als turistes, que busquen diversió; però també acollint als refugiats i immigrants, que busquen una vida millor. Els dies de festa obrim les portes de casa, traiem el millor que tenim, fem les millors coques, fem els millors cobertors als balcons quan passen els Sants Patrons. Convidem a casa i gaudim del carrer.

Per tant, quan més obertes i inclusives siguem les festes, quan més gent sumem entre tots i quan més hospitalaris siguem, més gran i acollidora serà la festa. Contribuir a açò és un esforç col·lectiu, una obligació i una responsabilitat col·lectiva, si és que realment sentim la tradició arrelada al nostre cor. Les festes són en octubre, però es construeixen durant tot l'any. Per tant, si aconseguim això com a societat, d'ací a 275 anys les valleres i vellers continuaran celebrant esta festa a la seua manera, segurament en pantalons curts, reinterpretant igual que fem nosaltres, la tradició. Que açò passe en el futur és responsabilitat de totes i tots els que estem ací, al present.

Maria, Cristina, Marina, Marta i Paula. Sou dones formades i valentes, cal ser-ho per a estar ací dalt. Passareu un mes d'octubre inoblidable. Aneu a viure una experiència que segurament vos marcarà. Formeu part de la festa, i adquiriu una responsabilitat molt gran. Perquè cal que allà on aneu transmeteu esta hospitalitat del poble de la Vall. Però no vos preocupeu, perquè per a ajudar-vos en esta tasca no estareu soles. Teniu darrere a la comissió i a tots nosaltres, aguantant els pilars de la nostra casa, fent de bigues i forjats, i convidant a totes i tots a formar part d'este projecte comú que són les festes patronals de la Sagrada Família i Santíssim Crist de la Vall d'Uixó, festes declarades d'interés turístic nacional. I ara, tots a una veu. Visca Maria, la regina de la ciutat, la nostra Regina i la seua cort. Visca la Sagrada Família, visca el Santíssim Crist i visca la Vall d'Uixó.

José Enrique Puchol Aragonés
Mantenidor

PRESENTACIÓN DE LA REINA Y DAMAS DE LAS FIESTAS PATRONALES DE LA SAGRADA FAMILIA Y SANTÍSIMO CRISTO DE LA VALL D'UÑO

(28 de septiembre de 2019)

Discurso del mantenedor — Leopoldo Peñarroja Torrejón

*¿Quién le había de marcar rumbos a la tarde mía?
¿Quién me había de encender estrellas de anochecida para alumbrar mi descanso y reponer mis fatigas?
Así rezaba un cantar que en este valle se oía.
Y en ondulante estribillo otras voces respondían:
"A sol poniente te aguarda para reposar el día, el nido blanco y caliente de muy honrada familia".
Ni tú pudiste soñar, joh ciudad!, más alta dicha,*

*ni Dios te pudo ofrecer mejor casa y compañía.
...
A sol poniente plantada -lucero de anochecida- hay en ella mucha paz y amistad honda y sencilla.
Todo es claro, limpio y puro en esta casa divina, como el cristal de su fuente por la que tanto suspiras, con aquel cantar que dice:
"Ya que es salud y alegría del pueblo esta rica fuente, dad aumento a su corriente, Jesús, José y María."*

Reina de les Festes, Dames de la Cort d'Honor, Ilustres autoritats, senyores i senyors: Corria l'any 1982 quan vaig actuar per primera volta com a mantenedor d'estes festes. Ne fa uns quants. Tempus fugit. I per segon volta, en 1989 (l'ocasió era de campañilles, el Tercer Centenar de l'ermita patronal de la Sagrada Família), vaig acceptar la ma-teixa responsabilitat. Els directius de la Comissió li ho havien proposat en anys d'antelació a mon pare, a qui pertanyen els versos que acabe de recitar; i que pensava escriure en vers una part d'aquell discurs. Però mos va deixar en 1985 i els proponents me van passar el testic.

Qué faig ací per tercera volta és més difícil d'explicar. Yo mateix estic sorprés. Pe-ro l'amor a la Festa i la gratitud als que han volgut contar en mí han pogut més que la co-moditat de dir no. En fi, ya no puc evitar el repte d'embastar unes paraules que d'alguna manera siguen pòrtic de les festes i exaltació de la reina i de les dames de la seua cort. Que a això hem segut convocats esta nit. I no, simplement, porque ho diu el programa, sino porque és d'esta manera com visibilisem una força que ve de molt arrere; que va arribar per a quedar-se i que está ací per a anar més llunt. Vull dir que no és cosa de quatre dies, sino de sigles; i si és precís, que sí que es precís, en vocació de més sigles, com estic segur que entendran els nostres jovens continuadors.

Dit açò, considere que el meu paper deuria consistir en explicar quina és la realitat de la que venim, i que pren forma esta nit en l'imatge de la reina,

Carmen; de les seues dames, Nuria i Adriana, i en un conjunt de cortesies que, per allò de que "el corazón tiene razones que la razón no entiende", convertim en simbologia de la verdadera tradició i de la festa en majúscules.

Ironisava Lope de Vega a propòsit de lo que el públic del sigle d'Or esperava vore en un escenari, que "la cólera [en valencià: el desfici] de un español sentado no se templa si no le representan en dos horas hasta el Final Juicio desde el Génesis". Lo que me fa pensar que, si yo no dispose de dos horas sino d'uns minuts, no els deuria invertir en acumular dates i fets en busca d'una espècie de credencial de nobleza de la nostra celebra-ció. Però tambe es evident que ningú que ignore qui és, d'on ve o qué dona sentit a la seua vida está en condicions de comprendre el present i orientar el futur. D'ahí que siga im-prescindible situar en el temps i en l'espai la rao de ser inicial de les nostres festes patronals.

Una vella tradició dels Jocs Florals valencians (ya sé que açò no ho son, pero hi ha una clara relació) imposa al mantenedor atindre-se'n a tres limes: patria, fides, amor (pa-tria, fe i amor); tres idees que, vistes de prop, conecten fort en el foc sagrat de les nostres festes patronals. Es més, tal volta en estes tres paraules se condense la rao última de la tradició de la nostra festa. Pàtria, del llatí patres, porque es esta la terra dels pares, dels antecessors, on varen viure, sentir, amar, sofrir, gojar i van fundar esta celebració; terra vallera, valenciana i espanyola. Fe porque creem en els valors que ells nos han legat.

L'amor porque, si la paraula és el gran regal fet a la persona humana per a la comunicació i la concòrdia, no hi ha sentiment més alt expressat de paraula o de fet que l'amor. Una idea sublim que sempre está, com vorem, en el centre de la nostra celebració.

Però si, seguint el fil d'estes idees, anem al fondo de la qüestió, la nostra raó de ser com a festa té partida de naiximent. Va ser un 8 d'octubre de 1747, acabat d'ampliar el temple de l'Àngel Custodi, al que s'afegiren el creuer i altres elements canviant-lo de pro-porció i envergadura, quan algú o tots a una decidiren celebrar tres dies seguits de festa gran. I aixina va ser per acort no escrit, pero sí gravat en la costum inmemorial: dia de la Traslació, en honor de l'Eucaristia, portada de l'antiga capella del Palau dels Ducs de Medinaceli al temple parroquial. Dia de la Sagrada Família, a honra dels Patrons de la parroquia i el poble venerats en l'ermita de la Font. I dia del Crist, sense més. Perque la Creu, el Crist Crucificat, no necessita cap superlatiu. Tal força té per Sí mateix.

Ara be, l'orige de que parle és el de la festa tal com ha segut recibida per nosatres; acompanyada, com es natural, d'un estol d'actes lúdics que van dels bous al carrer, la música i la pirotècnia a la competició, el folclore o la gastronomia popular. Me referia a que sempre es bo anar més arrere. Confesse que un bon dia em vaig quedar esbalait al comprovar que, a l'hora de celebrar-se el primer bateig en la nova iglesia de Benigafull, es dir, en la construida sobre el solar de la vella mesquita o sobre el de l'antiga iglesia gòtica de Santa Maria en la 1ª mitat del s. XVII, es va triar un dia 10 d'octubre que ya era el sendemà del segon dumenge d'eixe mes de 1644. Com és lògic, porque no era un dilluns ordinari, sino extraordinari, el dilluns festiu de la Sagrada Família de fa 375 anys. Per tant, aquell Domingo Donís, fill de Marc Marin i de Marca Daròs, "el primer que es batejà en l'esglesia nova" com escriu el rector Mora en el primer dels Quinque Libri, aquell Donisiet com li dirien en les seues correrries pel poble de Dalt, naixcut a bon segur la vespra, que era el 9 d'octubre valencià de Sant Donís, mos va regalar, sense saber-ho, una preciosa certificació de l'antiguetat de les nostres festes.

Clar que estes senyals, senyores i senyors, son les que han arribat a la memòria popular. Perque tot allò que va cristallisar en el sigle XVII en les festes principals del po-ble de Dalt (les de la Sagrada Família i el Crist del Calvari com a protectors en que el poble fiava vida i salut), i en les del poble de Baix (les d'aquell sant clarividet que va ser san Vicent Ferrer), ve, en proporció difícil de saber, d'una corrent més antiga majorment desconeguda entre nosatres. Els homens, unes voltes per la nostra limitació, i altres per pur interés, acostumem a jugar en grans simplificacions de l'existencia colectiva: o blanc o negre; o moros o cristians; ans i després de la conquesta de 1238; del tot al res i del res al tot quan a l'expulsió

morisca de 1609. Però, ¿es l'història humana tan simple? No he vin-gut ací a filosofar ni a pronunciar lliçons. Però sí diré, després de tota una vida entre pa-pers i documents del passat, que, si una satisfacció me cap, es haver pogut transitar sense influències extranyes molts paisajes de l'història i per tant de la cultura o poc, o mal o res coneguts; i haver experimentat en viu i en directe que aquelles reduccions al blanc o al negre servixen de poc.

Ara be, com tot açò nos duria llunt, i sobre el passat d'ací i de fora d'ací he escrit prou coses que estan a disposició de qui ho desige, anant a lo que nos interessa, que es dessifrar l'orige de la nostra tradició, me quede en una reflexió. Tot un mosaic de notícies que venen de la foscor del temps més antic: iglesies i rectors medievals, simbologies cris-tianes des d'abans de l'època visigòtica, minories no tan minoritaries de cristians en època islàmica, festes tan curioses com la que els musulmans d'ací dien en valencià, no en la lengua d'Àràbia, "la festa de la Font" ya en 1378, palaus, alcaides i balles, literats i nobles, i mil fets més que ara no es moment de repasar, no son arqueologia, sino una cultura viva que ha anat filtrant formes i costums a través de les barreres aparents de l'història.

Perque, ¿cóm entendre, si no, que foren Dia-gos, Segarres i Montesinos els corders i espardenyers de fama, pero no en la Vall repoblada del s. XVII, sino en la Vall morisca del XVI? ¿Cóm explicar que en la iglesia gòtica del Palau dels Ducs de Segorp a la que s'entrava per la que diem placeta de la Presó, es conservaren en ple s. XVI estandarts de la Passió, o siga, de Semana Santa? ¿O qué fea allí una peça tan excepcional com la nostra Creu major, la que solament ix en les processons solemnes, que data de 1550? O siga, ad eixa zona no tan visible de la nostra tradició li passa com al riu de la Font de Sant Josep: que més allà d'on s'arriba en barca, está i fluix, per més que no el vejam.

I és que una comunitat humana és també un riu en moviment que, sent el mateix, sempre és diferent. Una contradicció, la de canviar pero permanecer, que des de la Grècia clàssica ha desafiat als pensadors de tota època i color. Senzilla i líricament ho expressà un gran poeta del 27, Gerardo Diego, en el Romance del Duero, dient: ¡Quién pudiera como tú / a la vez quieto y en marcha, / cantar siempre el mismo verso, / pero con distinta agua! Traduit al nostre cas, no existix una "Vall del passat", sino moltes Valls antigues en successió vistes des del hui; un hui que d'ací a res, será una nova Vall antiga per a l'espectador de demà.

Per això, ans d'acabar la meua intervenció trasladant un message personal a la nostra reina i a les nostres dames, propose que nos situem per uns moments, imaginària-ment, en eixe balcó de la ciutat i de la Plana que es l'explanada de nostra ermita patronal i contemplem unes poques escenes de tantes com en podriem descobrir descorrent la cortina del temps.

Estem en el segle XV. Catorze aldees, unes més grans, atres menudetes, de Castro a casi la mar, formen lo que diuen la Vall d'Uxó. Poc abans era prou en dir Uxó: lo de la Vall era menor de dies. Per més que hi ha dos parts on aquells poblets casi se toquen: els llocs de Dalt (Alcudia, Benigafull i Seneja) i els llocs de Baix (Benissaat, Zeneta i Benigas-ló), tan apenes separats. Pero de la serra al pla, els 14 formen un sol poble. I afinant la mirada, veig més coses a través d'este cristal del temps. Allà en la plaça de les Forques, en mig de Zeneta, hi ha un edifici porticat. És l'almudí de baix, on l'alcadí ha convocat a l'aljama. Fa poc, allí mateix, es diu que ha pres possessió feudal de la Vall l'infant don Enric, casi un chiquet. És de la casa real d'Aragó, i el seu nom i el d'este poble quedaràn units per a sempre en els anals de l'història. S'oix poc més allá la remor dels alfars: men-tres uns ollers tornejen les peces preparen atres el cassolam per a carregar-lo a Valencia.

Pero caminem més amunt; perque en torn a la plaça de Benigafull pareix haver gran algaravia. Veig un palau gòtic, ab cinc balcons que miren a la mar; i una torre forta i antiga. ¡Quanta gent entra i ix en aquel edifici! I es que tot s'ha revolt per una batalla a ultrança entre dos cavallers de Valencia, i el rei Joan ha nomenat a l'Infant com a juge de camp. Més de cent homens d'armes custòdien el camp de batalla, prop de l'Alcudia. I arbres i torres s'han tapissat de les senyals heràldiques dels combatents, arropats per un fum de cavallers i dames, els Torrelles, els Pardo de la Casta, els Galcerà, de la noblea valenciana.

Han passat dos sigles. L'antic almudí de Zeneta és ara la casa del Consell. Les autoritats de la vila ya no atenen al nom d'alcadins o alamins, sino als de justicia i jurats. Normes i reglaments han marcat drets i deures a la ciudanía. I corders i espardenyers han fundat un gremi que competix en pretensions en el de la capital del Regne. Dos noves iglesies, de l'Angel i de l'Assunció, polarisen la vida urbana; pero la Vall s'eixampla po-blant-se d'edificacions ans insòlites: hostals, hospitals, quartels i escoles, des d'on, de tant en tant, algun talent mampren el vol a cotes més altes. Se carda el cànem en l'Hort dels Soguers, i allá prop dels Molins de l'Alcudia, voréu un paisatge d'aroes i filaors, que al compás del mena i el destorç, perpetuen usances que venen de sigles.

I passen 100 anys més. L'espai que separava aquelles dos unitats urbanes ha des-aparegut. Ya no falta qui li diga ad esta Vall la Vall llarga o la Vall del Duc, dels Ducs de Medinaceli, perque el senyoriu de l'antiga Casa de Segorp s'ha fundit temps arrere en una de les més poderoses branques de la noblea espanyola. Algun grup que diuen ilustringat pro-yecta millores socials i econòmiques i debat qüestions de pensament. S'han tornat a am-pliar els temples; i una nòmina d'artistes de fama (els Vergara, Pérez Castiel, Oliet, etc.) competixen en la carrera de plas-

mar les seues obres mestres. ¿Qui es, per cert, el persona-ge de planta noble i aspecte observador que, apostat en l'explanada de l'ermita, cara a la mar, mira en atenció fotogràfica el panorama? Yo diria ... Sí, és el gran Cavanilles. Perfila un gravat ab l'imatge del poble i del paisatge fins a la mar que s'inclourà en les seues Observacions sobre la historia natural del Reino de Valencia. Serà una imatge exitosa.

I aixina podriem seguir contemplant la lenta cadena del temps. Pero hem de tornar a la vida real. Leopoldo Peñarroja Centelles, al final d'una recreació poética de l'història de la ciutat, de 1964, i que dona entrada a l'Himne a la Vall de Peñarroja i Mingarro, es-criu:

*¿Y aquí se acaba el sueño de la historia.
Ya la noche presiente la alborada,
y entre el silencio leve y blanquecino
del dulce amanecer, todas las auras,
todas las voces que su grito esconden,
de nuestro valle en la feraz entraña,
como un eco gigante de los siglos,
en un coro triunfal dicen y cantan:*

*Ixquen notes d'un cant a la vila
que s'aixequen del cor falaguer
des del mar hasta el mont creuant l'ambient,
i giren i juguen portades pel vent
confontent-se en total harmonia
[...] i anant fins a Déu*

Puix be. Carmen, Nuria, Adriana, acabeu de ser proclamades reina i dames de les nostres festes patronals. De la ciutat de la Vall. Desijaria que la vostra bellea, la vostra joventut i la vostra feminitat, que brillen esta nit en llum pròpia com a tres estrelles en el cel de la nos-tra festa, siguen embaixadores de la tradició que hui vos transmetem per a que continúe viva. Recordeu sempre que l'ADN, la marca d'orige, de les nostres festes patronals, que per algo son patronals, es un ADN cristià, en la grandea de 2000 anys de valors i civilisació que això implica. Porteu-ho a molta honra. Son festes grans per elles mateixes i som nosatres, tots, els qui tenim que estar a la seua altura. I volent-les al màxim, com es de llei, no deixeu de tindre com a propis els dos patronats històrics de la Vall. Perque els pobles que volen ser grans deuen caminar units. Disfrutéu del vostre reinat desde la primera car-cassa, a l'ombra dels nostres Patrons.

Senyores i senyors:
*¡Vixquen els nostres Sants Patrons!
¡Vixca la Vall d'Uxó!
¡Vixca València!
¡Vixca Espanya!*

Leopoldo Peñarroja Torrejón
La Vall d'Uxó, 28 de setembre de 2019

LAS AUSENCIAS

Antonia García Valls

La vida pasa y nos vamos poniendo viejos...” canta Pablo Milanés, con toda la razón. Así es la vida, un devenir de acontecimientos, de etapas, que se abren, que se cierran... Un recorrido en el que, casi sin percatarnos, se van produciendo cambios que nos afectan a nosotros, al entorno, a lo que nos rodea. Y así nos vamos dando cuenta de nada es para siempre. De que todo es efímero.

En ese recorrido de la vida, junto a las cosas buenas que nos van sucediendo, que son muchas, también encontramos el dolor; el dolor por las ausencias.

Es ley de vida, es así. Pero no por ello menos dolorosas. Y con la edad, las ausencias de multiplican. Cuando somos más jóvenes, no somos tan conscientes de las ausencias o quizás, no nos afectan del mismo modo. Claro, todavía no hemos tenido “tiempo” de compartir vivencias y experiencias. Cuanto más recorrido de vida hacemos, nos relacionamos con más personas, con las que compartimos amores y desamores, penas y alegrías, valores, principios, amistad y confianzas...

Personas muy importantes en nuestra vida o personas con las que hemos coincidido en determinadas circunstancias, que han dejado algún tipo de huella en nosotros y que también nos importan.

Y cuando se va alguien con quien has compartido recorrido, con quien has compartido tantas cosas y, en algunos casos, tanto amor, empezamos a ser conscientes de que las ausencias forman parte de la vida de manera inexorable. Y hay que asumirlo como parte de la vida.

Pero las ausencias se contrarrestan con los recuerdos, con la huella que esas personas queridas que ya no están han dejado en nosotros. Todo lo compartido forma parte del bagaje personal de cada uno de nosotros. Y podemos recordar esa conversación, ese abrazo, ese café, esa discusión, ese paseo, una fecha señalada, esa celebración...

Sin duda las celebraciones, y nuestras fiestas lo son, nuestras queridas fiestas patronales, siempre evocan en nosotros recuerdos, y en esos recuerdos siempre están esas personas ausentes con las que compartíamos tantas cosas. ¿A quién no le pasa? ¿Quién no recuerda lo que hacía hace diez, veinte o treinta años atrás? ¿Quién no recuerda esa comida familiar el día grande de la fiesta? ¿Quién no recuerda las “quedadas” para ir “al bou”, para subir a la ermita o para ver la procesión? En ese recordar evocaremos a personas que ya no están, pero recordarlas con cariño, nos reconforta.

Y seguramente habrá otras personas que se han ido incorporando en el camino. Unas y otras formarán parte de la propia historia de cada uno in-cardinada en la historia de todas y todos. En la historia de nuestra casa, de nuestro barrio, de nuestra ciudad; es la historia de nuestra vida.

En fechas señaladas seguro que cada uno de nosotros tiene un recuerdo hermoso con alguien que ya no está, un padre, un abuelo, una amiga, un compañero de comisión, la persona con la que siempre te encontrabas el lunes de la Sagrada Familia (quizás el resto del año ya no coincidías...), la persona que siempre tenía esa palabra amable...

Por ello, las ausencias recordadas deben ser motivo de alegría, y los recuerdos hacen que esas personas formen parte de nosotros y siempre estén con nosotros.

Leí en alguna parte “cuando alguien a quien amas se convierte en un recuerdo, ese recuerdo se convierte en un tesoro”

A TOTES I TOTS QUE JA NO ESTAN.
ESPECIALMENT A MON PARE.

¡CÓMO HEMOS CAMBIADO!

Vicenta Arnau Segarra

Me propusieron el reto de escribir un artículo para este programa en el que como “festerera” del año 1977 plasmara la diferencia entre la programación actual y la que yo viví hace 46 años. Para ello busqué el libro de actos de 1977 que tenía guardado junto al ejemplar del periódico Mediterráneo donde había un artículo sobre la fiesta en el que aparecían los nombres y fotos de cada una de nosotras. No los he encontrado. Puede que haya algún recóndito rincón de mi casa que no haya mirado, pero la carpeta donde siempre estuvieron no está en su lugar y me dio por recordar que tal vez siguiera el mismo camino que otro documento gráfico que dejamos para que alguien ampliara la documentación gráfica de la fiesta y que nadie supo más de él. Respiré fuerte y pensé que tal vez debía basar mi escrito en la tradición oral, siendo yo misma la única fuente. Ni busqué el periódico en la biblioteca municipal de Castellón, ni llamé a la puerta de mis 20 compañeras de vivencias.

Surgió en mí la necesidad de hablar de mis sentimientos, de mis vivencias, mi impresión. Seguro que me dejaré algo y por el tiempo pasado podría haber alguna incorrección, por ello les pido mis sinceras disculpas antes de comenzar.

Empezaré señalando que una de las primeras diferencias era el idioma en el que se realizaban los diferentes actos y escritos. Estos eran todos en español, por eso, como representante de las personas de aquellos actos, he realizado este escrito en esa mi segunda lengua.

Por entonces, como hoy en día, la ilusión por ser representante de nuestras fiestas invade cada parte de nosotros, y digo nosotros porque esa ilusión no es solo de la “señorita” en cuestión, sino de toda la familia: padres, hermanos, y os aseguro que, lo viven aún más que nosotras, los abuelos (abuelas en mi caso, ya que mis abuelos me

miraban desde el cielo).

El octubre de 1976 fue la primera vez que vimos a varias chicas subidas en el escenario del cine España. Era impactante ver tanta belleza, tanta emoción, tanto colorido, la música del CIAC (la CIAC, decíamos por esos años) lo invadía todo e hizo que ese momento fuera más especial si cabe.

Cuando “les festeres” salieron por ese pasillo tan largo, caminando con tanta gallardía, con una sonrisa amplia en su cara y cogidas del brazo de sus orgullosos acompañantes todo el local quedó invadido de una profunda experiencia que nos dijo a todos que aquellos momentos debían continuar en el tiempo. Por eso, toda mi familia me miró y me dijo: ¡Tienes que ser “festerera”! No me dieron mucho tiempo para poder asimilar la profunda belleza que todas las artes antes nombradas produjeron en mí, una adolescente de 14 años, pero dije SI. (Imaginaros lo impresionada que estaba: era tímida, vergonzosa, insegura con mi figura de adolescente que estaba cambiando y a mí me costaba asimilar, siempre intentaba pasar inadvertida, ser invisible y, de repente, dije si a estar en la primera línea de la fiesta).

Ahora desde la distancia sé que hice historia con ese si. Éramos de las primeras mujeres que entramos a formar parte activa, no solo de la fiesta, si no de las instituciones públicas de nuestro tiempo. Por eso permitidme que en este escrito dé unas pinceladas de los avances que para nuestra sociedad supusieron aquellos primeros actos de la incorporación a nuestra fiesta de la mujer y que solo cuando se piensa seriamente se ve la revolución que realizamos en el avance hacia la igualdad de la mujer y de todas las clases sociales de nuestra sociedad y eso con alegría, color, música y amor, mucho amor hacia nuestras tradiciones, que no cambiamos, sino, transformamos para que con

fuerza pudieran sobrevivir en un mundo que estaba en plena ebullición:

La presentación a algunos os puede parecer que solo sirvió para ensalzar a la mujer, pero era mucho más que eso. En un mundo donde el acceso a la cultura era tan difícil (no existían las redes sociales actuales) era un modo ameno de aproximar la literatura y la historia local a la gente, que esperaba con ansia el relato del mantenedor, unas veces para comentar el contenido y otras, como todos sabéis, para señalar lo largo que les pareció.

Las procesiones: hasta ese momento la procesión de la Sagrada Familia era solo de hombres; aparte de alguna promesa, no recuerdo que ninguna mujer participase como miembro de la fiesta.

Bailes: Ni os imagináis la revolución que supuso el baile de gala del año 1978. Se realizó en una discoteca, La Lordship y luego hubo otro en la Donald. Todo el pueblo estaba allí para vernos y también, como no, echar un vistazo a los locales, que no todo el mundo tenía la edad adecuada para entrar en la discoteca como tal, unos por mayores y otros por niños.

Nombre: Nosotras conseguimos ser “festeres”, chicas que amábamos la fiesta y participábamos activamente en ella. Ni nos pasaba por la cabeza ser representantes de la ciudad. Aún quedaba lejos la denominación actual de “Dames de la Ciutat”

Sociedad: Éramos hijas de obreros, agricultores, albañiles, ... y teníamos la oportunidad de poder celebrar nuestra puesta de largo ante centenares de personas. Nuestras fotografías aparecían no solo en el libro de la fiesta, sino también, en periódicos como si fuésemos hijas de la alta burguesía, o por qué no, de la nobleza. Éramos parte de los primeros pasos de la democratización del glamour, de los primeros pasos hacia la igualdad entre las diferentes clases de la sociedad. Y allí estábamos las 21 con nuestros bonitos trajes largos, en otros momentos todos blancos como indicaba la tradición de las fiestas de puesta de largo de la época, pero que nosotras ese año decidimos que cada una iría del color que quisiera. Y yo decidí que no quería un traje de novia, sino uno de fiesta, por eso mi traje fue de un precioso azul.

Después de nosotras aparecerían los sindicatos (hasta 1977 solo estaban los del régimen) pero la gente de la fiesta ya habíamos puesto nuestro grano de arena hacia la igualdad de clases y más cambios sociales con nuestra programación. Si en la actualidad existe una lucha por la igualdad de la mujer, nosotras ya entonces trabajábamos por encontrar nuestro camino en esa sociedad y conseguimos pasos agigantados hacia la igualdad sin fracturas; paso a paso, pero sin descanso. Éramos la parte más visible y glamurosa de la fiesta. Los diferentes actos terminaron realizándose alrededor

de nosotras y nosotras no éramos simples marionetas, éramos grandes trabajadoras de nuestros derechos por eso, estudiantes unas y trabajadoras otras nos pusimos manos a la obra para conseguir aquello que queríamos. Recuerdo cuando la realidad chocaba con nuestros deseos: además de que todo valía mucho dinero, nuestra sociedad se resistía a cambiar, pero ninguna de nosotras se amilanó.

A parte de las gestiones que realizaron los miembros de la comisión nosotras pedimos dinero a instituciones, empresas y realizamos RIFAS (¡no sé cuántas rifas hicimos!). También tuvimos “amenas conversaciones” con los miembros de la junta de la fiesta y al final conseguimos lo que queríamos y como queríamos: bailes de gala, de época, conciertos, cenas... Yo era tan joven que pierdo parte del recuerdo de lo que trabajamos, pero a pesar de mi juventud estaba ahí en primera línea junto a mis heroínas a conseguir nuestro objetivo.

Y conseguidos los permisos y el capital monetario para los distintos actos. Empezaba el momento de prepararse para conseguir nuestro objetivo:

Honar con dignidad a nuestros Santos Patronos la Sagrada Familia y el Santísimo Cristo del Calvario realizando unas fiestas modernas en todos los sentidos.

Empezamos por buscar nuestro **traje de noche, de gala**. Cada familia consiguió el suyo según su economía y gusto. Eso no difiere nada con lo que ocurre en la actualidad. Lo llevamos en la presentación, que volvió a realizarse en un abarrotado cine España. También nos lo pusimos en el concierto del CIAC y en los bailes de Gala.

La presentación de 1977 fue parecida a las que se realizan hoy en día. Las diferentes instituciones y casas comerciales estuvieron presentes como ocurre cada año, pero no obsequiaban con regalos sino con preciosas cestas de flores que llenaron el escenario de bellas flores de todos los colores. En aquellas primeras presentaciones no estaban presentes los representantes de las fiestas locales ni los representantes de los municipios colindantes.

En varios actos teníamos acompañantes masculinos. Estos tenían que ser miembros de la comisión. En mi caso el único familiar de la comisión era mi tío Poldo. Y como él no estaba mucho por la labor de ser acompañante buscó para su sobrina el mejor acompañante: Mi más sincero homenaje a D. Vicente Serra que no solo fue mi acompañante, sino también mi maestro de ceremonias y mi profesor de baile. Permitidme también mi especial reconocimiento a los músicos del CIAC porque no pararon en toda la noche de lanzar perfectas notas al aire tanto en la lenta entrada de cada una de las 21 festeras como en la entrega de cada uno de los detalles florales. Volvió a vivirse en ese acto una

explosión de belleza percibida por todos nuestros sentidos.

También llevamos este traje en los bailes. Cinco minutos antes de entrar en la pista de baile

principal de la Lordship, el señor Vicente Serra estaba dándome mi primera clase de bailes de salón: Un vals. Hoy en día si eres una joven de 15 años tienes la posibilidad de asistir a uno de los muchos cursos de baile de salón que hay, entonces entre nosotros nos arreglábamos.

Durante muchos años finalizábamos las fiestas con un acto musical. Vestidas con el traje de gala acudíamos al cine España (actual teatro Carmen Tur) a escuchar los emotivos **conciertos del CIAC**. El final era apoteósico: Aún me emociono al oír en mi mente cantar los himnos de la Comunidad (en castellano, claro) y de España a D. José Manuel Pérez, como solista, acompañado del coro Parroquial de la Iglesia del Santo Ángel Custodio.

La procesión de la Sagrada Familia, patronos del pueblo. En los años 70 era una procesión únicamente de hombres. Masivamente los hombres del pueblo, fueran de la comisión o no, participan con sus trajes oscuros. Ese año también acompañamos a nuestros patronos las 21 mujeres que nos incorporamos a la fiesta. Hoy en día hay más mujeres en la procesión, pero por desgracia eso no ha enriquecido este acto religioso ya que muchos creyentes masculinos no viven la necesidad de acompañar a nuestros patronos por nuestra ciudad a pesar de tener mucha FE a nuestros santos patronos.

El siguiente paso era buscar un traje regional. Aquí la fiesta ayudó a las familias alquilando los trajes en Castellón. No se podía elegir mucho: la parte superior era como en la actualidad, negra con puntillas blancas en cuello y puños, pero la falda dejaba mucho que desear. Eran de un raso bastante feo de colores sobrios y apagados. Una o dos festeras tuvieron que realizarse una falda en dos días ya que la que les correspondió no estaba en condiciones. Como sabéis en la actualidad las damas llevan bonitos trajes regionales en su mayoría pagados por las familias, pero si alguna lo alquila no se nota mucho ya que

son también preciosos. Recuerdo que yo llevé una falda roja y negra en algunos actos, pero mi abuela Santeta por medio de unos conocidos de Villarreal, me consiguió una preciosa falda de color mostaza. ¡No hubiese sido mi abuela si no hubiese movido cielo y tierra para conseguir mejorar ese atuendo que llevamos en el principal acto religioso: **el día de la Sagrada Familia!**

Las procesiones vistas a grosso modo eran como en la actualidad, pero si profundizamos en ellas, vemos significativas diferencias: La procesión de la Traslación hoy en día tiene una mayor presencia de cofrades y creyentes en general. ¡Qué bonito es ver a vecinos y cofrades trabajar juntos en los arreglos de las calles! Esas calles bellamente engalanadas, fruto de una gran cooperación, son el orgullo de nuestras gentes. Y todo eso es gracias al trabajo que realizaron tanto Mosen Miguel Alepuz como Mosen Vicente Borja para recuperar una fiesta que en 1977 se estaba apagando poco a poco. Las procesiones del día de la Sagrada Familia son las que más han evolucionado a lo largo de estos 46 años:

La romería hoy en día ha ganado en colorido y participación: Se han incorporado las cañas que dan un colorido, una belleza que cuando yo fui festera no había. Entonces solo las festeras realizábamos la ofrenda de flores en la misma ermita. Estaréis conmigo que hoy esa ofrenda es más popular.

La procesión de la Sagrada Familia, patronos del pueblo. En los años 70 era una procesión únicamente de hombres. Masivamente los hombres del pueblo, fueran de la comisión o no, participan con sus trajes oscuros. Ese año también acompañamos a nuestros patronos las 21 mujeres que nos incorporamos a la fiesta. Hoy en día hay más mujeres en la procesión, pero por desgracia eso no ha enriquecido este acto religioso ya que muchos creyentes masculinos no viven la necesidad de acompañar a nuestros patronos por nuestra ciudad a pesar de tener mucha FE a nuestros santos patronos.

La procesión de nuestro patrón, el Santísimo Cristo del Calvario, sufría entonces, al igual que hoy en día, una injusta persecución, que a mí aún me resulta incomprensible. Eso hacía que fuésemos "pocos" los que acompañábamos a nuestro patrón por las calles. Hoy en día la polémica continúa y parte de la población querría que se perdiera esa nuestra tradición del triduo. Dejadme que, a los que en la actualidad gestionáis la fiestas, os dé las gracias por conservar esta manifestación de fe tal y como la concibieron nuestros antepasados. Un triduo es lo que hay en muchas localidades de nuestro entorno y espero que nuestra ciudad siga luchando por conservar las únicas fiestas de nuestra localidad que conservan esta tradición. La procesión del Santísimo Cristo no es negociable para los que amamos la historia y queremos conservar lo poco que nos queda en Vall de Uxó tanto de patrimonio material como inmaterial.

Por primera vez se hizo un **baile de época**. Cada una de nosotras nos hicimos una blusa y una falda decimonónica que también usamos si no recuerdo mal al año siguiente en el pregón. Ahí tuve el gusto de vestir una blusa negra de finales del s. XIX que nos dejó un familiar. Era una preciosa blusa negra. No cogimos la falda por la delicadeza de la tela y como a mí vecina Tere no le gustaba la falda que tenía preparada para esa blusa me dejó una falda que utilizaban en el grupo teatral Schola Cantorum. ¿Comprendéis ahora porque os digo que la ilusión no era solo mía? Tenía implicados en la fiesta a familia, amigos, vecinos...

Como veis, a pesar de las diferencias que podemos observar, lo esencial de la fiesta sigue ahí: toda la población unida entorno a la FE, entorno a nuestros patronos trabajando por conseguir un mundo mejor. Por ello de todo corazón doy las gracias a todos los que acabáis de leer estas humildes pero sentidas palabras porque hacéis posible que nuestras fiestas sigan recordándonos quienes somos y hacia donde vamos.

¡VIVA LA SAGRADA FAMILIA Y VIVA EL SANTÍSIMO CRISTO DEL CALVARIO!

M. ROSA TIDO GILI. UNA HEROÍNA VALLERA EN LA GUERRA DE LA INDEPENDENCIA

Vicente Falcó Fuertes

*Y cuando en hispana tierra pasos extraños se oyeron,
hasta las tumbas se abrieron gritando: ¡Venganza y guerra!
(B. López García)*

La Mujer en la Guerra de la Independencia

Durante la Guerra de la Independencia la mujer española conmovida por los acontecimientos que trastocaron su vida cotidiana y la de todos los españoles, participará activamente en la movilización ciudadana contra el ejército invasor de Napoleón derrochando heroísmo y transgrediendo las normas de comportamiento de género. Mujeres que se han visto ensalzadas desde el principio, en la prensa o en las representaciones plásticas de la guerra, creándose verdaderos iconos míticos, como: M.ª Consolación Azlor condesa de Bureta, Manuela Malasaña -la heroína del 2 de Mayo-, o Agustina de Aragón -la heroína por excelencia de 1808- cuya gesta sería publicada en Europa en 1809 divulgando la participación femenina como instrumento útil en la guerra de propaganda.

Pero por otra parte se descalificaba esa participación de la mujer en las “cosas de los hombres”. El derecho y el deber de portar armas, defender la familia, la patria, y la guerra, en definitiva eran competencia exclusiva de los hombres. Existía unos roles y estereotipos de género muy marcados en aquella época, que podemos apreciar incluso en la proclama aparecida en Valencia en junio de 1808 implicando a todos en la guerra, pero en el caso de las mujeres, su marco de actuación no debía trascender el círculo de la domesticidad, es decir el espacio de la casa, como madre y esposa:

*“...Hilad el lino, blanqueadlo, haced calcetas, cosed camisas, prevenid hilas y vendajes, arrojad de vosotras la moda, moderad el lujo, y renunciad a las ropas extranjeras. Esto es lo que corresponde a vuestro sexo, lo que exige de vosotras la patria, y lo que necesitan nuestros guerreros, Valencianas: me olvidaba de deciros lo más importante. Guardad retiro: el pudor, el recato y la modestia sean una valla que os haga inaccesibles mientras durare la guerra...”*¹

Sin embargo, el papel de algunas mujeres sería también muy destacado mostrando su fervor patriótico sin ser su participación directa la lucha armada, siendo consideradas verdaderas “patriotas” por asumir su responsabilidad en la defensa de la familia, de la religión, de la monarquía o de la patria ante el imperativo de la guerra, aunque al terminar la contienda la mayoría quedaron en el olvido. Es el caso de la vallera María Rosa Tido Gili, que fue

modelo de un heroico patriotismo femenino, más general que la misma resistencia armada, y cuya historia merece ser conocida. A su memoria están dedicadas estas páginas.

La Guerra de la Independencia

Napoleón ambicionando el dominio de España con el pretexto de atacar a Portugal aliado de Inglaterra, introdujo sus ejércitos en la Península Ibérica tras la firma del Tratado de Fontainebleau (27-10-1807) entre Godoy -valido del rey Carlos IV de Borbón- y Napoleón, estipulando la invasión conjunta franco-española de Portugal. El tratado permitía el paso de las tropas francesas en territorio español y se acordaba el reparto “tripartición” de Portugal, abandonado por la familia real portuguesa que huyó al Brasil. Las tropas francesas invadieron el territorio español, originando el antecedente de la Guerra de la Independencia. Una guerra por la libertad, la familia, la religión y la patria, contra el imperialismo y la invasión extranjera. Circunstancias que lamentablemente se repiten en el tiempo, como “uno de los errores de la Historia”².

Al año siguiente se sucede el levantamiento popular denominado “Motín de Aranjuez” (18-03-1808) contra la política de Manuel Godoy, que provocará su caída y la abdicación de Carlos IV a favor de su hijo Fernando VII. Napoleón convocó a la familia real a Bayona obteniendo la abdicación a su favor, y cediendo la corona a su hermano José I como rey de España. Ante estos acontecimientos y el vacío de poder existente sin ninguna reacción de la España oficial, será el pueblo el que tomará las riendas de la situación que llevará al “Levantamiento del 2 de mayo” en Madrid, organizándose una auténtica oposición armada contra la anexión de Napoleón, dando inicio a la Guerra de la Independencia (1808-1814).

Para organizar la resistencia se constituirán las Juntas de Gobierno de carácter local y provincial, dando paso a la Junta Central compuesta por antiguos ministros ilustrados de Carlos III. La Junta Central presidida por el Conde de Floridablanca creará las Milicias urbanas (14-10-1808), integradas por paisanos. Su objetivo principal consistía en mantener el orden público mediante una fuerza militar de carácter local. También se constituyen las partidas

de “Guerrillas” tan temidas por los militares franceses, ya que se estima en 180.000 las muertes debidas por las acciones guerrilleras. El propio Napoleón, en su “Memorial de Santa Elena” confesó que, más que por ejércitos, había sido vencido en España por un pueblo³. En 1810 la Junta Central Suprema convocará las Cortes de Cádiz, proclamando el 19 de marzo de 1812 la 1ª Constitución Española.

Las milicias bien entendidas como una fuerza militar compuesta solamente de ciudadanos y establecida para la defensa de su pueblo o nación han existido desde la antigüedad constituyendo la prestación de un servicio militar que se consolidó como una fuerza de complemento o auxiliar del ejército regular del Estado. Una fuerza de reserva encargada de la seguridad de retaguardia mientras las tropas profesionales acudía a los campos de batalla⁴. En 1794 ya se había publicado un “Reglamento para la formación de un pie de ejército del estado de voluntarios honrados en el Reyno de Valencia”⁵. Sería el antecedente de las “Milicias Honradas”.

El Reglamento de las Milicias Honradas

La Suprema Junta Central Gubernativa del Reino desde el Real Palacio de Aranjuez emitirá el 22-11-1808 un Reglamento para la creación de los cuerpos de Milicias Honradas de Infantería y Caballería en todos los pueblos del Reino que se hallen fuera del teatro de la guerra, con objeto de mantener la tranquilidad en todos los pueblos e imponer respeto a los bandidos, etc. Comienza diciendo:

“Inútil sería manifestar á la Nación el gravísimo empeño en que se halla para libertarse de la esclavitud que le amenaza, y que sufre ya su amabilísimo Monarca y toda su Real Familia por el más astuto, pérfido y poderoso de los tiranos. Aunque las Potencias continentales de Europa, vencidas todas, y dominadas muchas, mas por la política sórdida, inmoral y sutil del tirano, que por la fuerza de sus armas, no puedan ayudarnos directamente, rebelándose ó declarando la guerra al común opresor, nos auxilián empero por el medio indirecto y pasivo de ocupar mucha parte de sus ejércitos en encadenar a las unas, y observar a las otras. Todas ellas, hasta la Francia misma, tienen su vista fixada en la España, esperando de sus intrépidos habitantes la libertad y la independencia...”

También se había creado una “Compañía Fixa de Fusileros de Castellón de la Plana y su Partido”, distribuida entre la propia capital, Vall de Uxó y Nules. Cada miembro de la compañía debía aportar el flamante uniforme y el armamento (aunque existía alguna variación en la uniformidad) compuesto de “sombbrero de copa con escarapela roja, casaca de paño con botones, chupa y calzón, corbatín y bocamangas de la casaca, polainas de cuero o loneta y jarretera, zapatos negros o alpargatas, correa con cartuchera, cruzada con el porta bayoneta, fusil corto, bayoneta, dos pistolas y cananas”.

Uniformes de las Milicias Honradas de la Provincia de Castellón.

Las Milicias Honradas de la Provincia de Castellón

En 1809 se crearon en Castellón varios batallones de milicias, atendiendo a las órdenes de la Junta Superior del Reino⁶. Estaban compuestos por compañías de cien hombres cada una, y cada compañía contaba con un capitán, un teniente, un segundo teniente, tres sargentos, ocho cabos y ochenta y nueve soldados. Se sabe la composición de las plantillas, siendo la mayoría de los soldados de oficio labradores.

Así mismo se sabe la composición del 4º Batallón a finales de mayo de 1809 por un documento del Archivo Municipal de Castellón (Gobernación 1809) firmado por el jefe del batallón Patricio Damiano:

1ª Compañía en Nules: Armados con fusiles, 10, con escopetas de a ¾ 12, de a media onza, 13 y no armados 65.

2ª Compañía en Vall de Uxó, su capitán Raimundo Sempere: Armados con fusiles, 10, con escopetas de a ¾ 11, de a media onza, 21 y no armados, 60.

3ª Compañía en Vall de Uxó: Armados con fusiles, 6, con escopetas de a ¾ 17, de a media onza, 16 y no armados, 61
4º Compañía en Chilches: Armados con fusiles, 6, con escopetas de a ¾ 9, de a media onza, 1 y no armados, 84 (de Moncofar son 40).

5º Compañía de Almenara, su capitán Berdecho: Armados con fusiles, 3, con escopetas de a ¾ 23, de a media onza, 12 y no armados, 47 (de La Llosa, 20, de Mascarell, 21, los restantes de Almenara, Quartell y Quart).

Una carta de 1809

Sabemos que el capitán de la 3.ª Compañía en 1809 era don Fernando Enrique González, por una carta que él mismo dirigió a la prensa para su publicación, y en la que cita por su “HEROÍCO PATRIOTISMO” a la protagonista de este estudio, la vallera MARÍA ROSA TIDO GILI, esposa de FRANCISCO XIMÉNEZ DAROS soldado de la 3.ª Compañía del 4.º Batallón de las “Milicias Honradas de Castellón”. La carta sería publicada en varios periódicos en noviembre de 1809: “Diario de Valencia”, “Diario de Mallorca” y “Diario de Tarragona”⁷.

³ Tejado Borja, Rafael: “Guerra y Milicias en el Siglo de las Luces”. UNED. Cuadernos Dieciochistas nº 21, 2020.

⁴ Dufour, Gérard: “La Guerra de la Independencia”. Historia 16. Madrid, 1989.

⁵ Monfort, Benito: “España. Ejército del Estado de Voluntarios Honrados del Reino de Valencia”. Carlos IV, Rey de España, 1748-1819.

⁶ Pardo Camacho Ricardo: “La Guerra de la Independencia en la Provincia de Castellón 1809”. Aula Militar “Bermúdez de Castro” Castellón, 2009

⁷ En “La Guerra de la Independencia en la Provincia de Castellón 1809” se cita esta carta, pero dice que la carta fue escrita por Francisco Ximénez Darós, cuando en realidad quien la escribió fue don Fernando Enrique González, capitán de la compañía en que figuraba Francisco Ximénez. Darós, como soldado.

¹ Romero Mateo, María Cruz: “Españolas en la Guerra de 1808: Heroínas recordadas” pp. 71-72.

² La frase se atribuye a Charles Darwin: “La historia se repite. Ese es uno de los errores de la historia”. Un ejemplo, es la reciente invasión del ejército ruso en la nación Ucraiana, otro gravísimo error de la Historia.

Hace bastantes años pude leer esta carta en el "Diario de Tarragona" (29-11-1809)⁸, guardando una copia interesado en averiguar si existía algún descendiente en nuestra ciudad de aquella patriota mujer. El proyecto quedaría mucho tiempo aparcado en mi archivo sin resolver hasta ahora que, realizado el estudio genealógico⁹ y tras averiguar los sucesores de María Rosa Tido Gili y Francisco Ximénez Daros, he decidido darlo a conocer, por ser sus herederos directos, transcurridos más de 200 años, una familia muy conocida en la población, y ser su historia una parte importante de la "Nostra Historia".

Francisco Ximénez (Giménez) Daros había nacido en Vall d'Uixó, en 1787, era hijo de Pedro Giménez Montesinos y Josepha Daros Sales, que tuvieron doce hijos. Fue bautizado en la Parroquia del Santo Ángel Custodio de la Vall d'Uixó. A los 19 años de edad en el año 1806, el joven agricultor se caso con la joven María Rosa Tido Gili, de 18 años nacida también en Vall d'Uixó. Al año siguiente tendrían, un hijo Francisco, y transcurridos cuatro años más una hija Josefa María (n. 1811).

La vida del joven matrimonio con un hijo nacido en 1807 pronto se vería trastocada por la incertidumbre y sufrimiento de una guerra: la invasión del ejército francés de Napoleón y la Guerra de la Independencia en 1808. Francisco, el marido de María Rosa, se incorporaría como voluntario a las Milicias Honradas de la Provincia de Castellón, al cumplir con los requisitos de ingreso según el "Reglamento para la creación de los cuerpos de Milicias Honradas de Infantería y Caballería" del 22 de noviembre de 1808¹⁰, al que hemos tenido acceso, y que comienza diciendo:

"Inútil sería manifestar á la Nación el gravísimo empeño en que se halla para librarse de la esclavitud que le amenaza, y que sufre ya su amabilísimo Monarca y toda su Real Familia por el más astuto, pérfido y poderoso de los tiranos... Para conservar pues estas virtudes, para mantener la tranquilidad en todos los pueblos, y singularmente en los más considerables, para imponer el respeto a los bandidos, para aprehender a los desertores, y para evitar con el pronto e irremisible castigo la multiplicación de los delitos, ha dispuesto S. M. que en todos los pueblos del Reyno que están fuera del teatro de la guerra se creen Cuerpos de Milicias honradas, baxo el pie y reglas que se expresan en los artículos siguientes..."

Son 28 artículos del Reglamento, pero destacamos solamente aquellos que pueden proporcionarnos algunos datos sobre la personalidad de los componentes de las Milicias Honradas y por consiguiente del soldado Francisco Giménez Daros:

"3º Las personas de que se han de componer estos Cuerpos serán precisamente aquellas que tengan rentas, sueldos o salarios fijos, y las que con sus tráficos, oficios y negociaciones adquieran lo necesario para mantener con una mediana decencia correspondiente a su esfera.

4º Por consiguiente no podrán incluirse en ellos los jornaleros, ni aquellos individuos cuya subsistencia dependa absolutamente de su trabajo personal y diario...

6º Los órdenes sagrados, la edad menor de quince años o mayor de sesenta, las enfermedades graves y habituales, y los defectos corporales notables, serán los únicos motivos suficientes para creerse exonerados de este servicio.

8º Como el servicio a la Patria sin interés ninguno, ni aun de distinciones, es el supremo honor a que debe aspirar un buen soldado, el empleo de mero Soldado voluntario en estas Milicias honradas será el más preferente y distinguido...

9º Por estos mismos principios no gozarán sueldo alguno estos Voluntarios, y será de su cargo vestirse, uniformarse y armarse a su costa.

10º Para evitar los perjuicios que atraería el lujo en sus vestidos, deberán estos reducirse precisamente a chaqueta y pantalón de paño pardo, con la divisa y botón que designe cada pueblo, y a un sombrero a estilo del país con escarapela¹¹.

20º Los Voluntarios que no estén de servicio podrán ocuparse en sus respectivos oficios y profesiones; pero deberán acudir siempre que sus Jefes los llamen, prestar auxilio para la captura de lo delincuentes, y reunirse en el principal quando por incendio, alboroto u otras causa semejante esté perturbada o expuesta la tranquilidad pública".

Francisco Giménez Daros era pues en 1809 -fecha que ingreso en las Milicias- un joven de 22 años natural de Vall d'Uixó, que gozaba de buena salud, que estaba casado y con un hijo nacido en 1807, que su oficio de labrador medio, sin grandes propiedades, pero sin ser tampoco un jornalero, le permitió ser aceptado de voluntario en las Milicias Honradas de Castellón para defender a su familia a su pueblo y a la Patria en la Guerra de la Independencia (siendo por su cuenta el gasto de armarse y vestirse con el uniforme, según el artículo 9.º del reglamento de las Milicias).

En cuanto a la esposa de Francisco Giménez Daros, nuestra heroína María Rosa Tido Gili (1788-1811) había nacido en la Parroquia del Santo Ángel Custodio de Vall d'Uixó, era hija del matrimonio formado por Vicente Tido Sebastia y Josepha M.ª Gili García, que tuvieron siete hijos entre 1779 y 1794, si bien cuando nació María Rosa, solo vivían dos hermanos (Vicente de 9 años y Josefa María de 4 años).

Apenas sabemos nada de su infancia, pero muy joven a los 18 años el 11 de octubre de 1806 -coincidiendo con las fiestas de la parroquia- se caso con Francisco Giménez Daros (de oficio labrador) formando una familia católica que tendría dos hijos: Francisco (n. 1807), Josefa María (n. 1811). El falleciendo de M.ª Rosa en el parto de su hija, dejando a su marido viudo con dos hijos, consternó a toda la población de Vall d'Uixó. Ante la desgracia y trágica situación familiar en la que se vio Francis-

co -viudo con un hijo de 4 años y una hija recién nacida-, se volvió a casar el 20-9-1811 con Josefa M.ª Porcar Beltrán de 16 años de edad (Libro M-03 (1808_1851) Folio 20 Pda.)

María Rosa había demostrado dos años antes su patriotismo a todo el pueblo y a toda España, al asumir su responsabilidad desde su espacio privado de la casa, como madre y esposa, defendiendo con su patriotismo la familia, la religión, la monarquía y la Patria, ante la imperiosa exigencia de la guerra, en el momento que su marido Francisco Giménez Daros, decidió su ingreso como voluntario en las Milicias Honradas convirtiéndose en un "Ilustre defensor de la Patria".

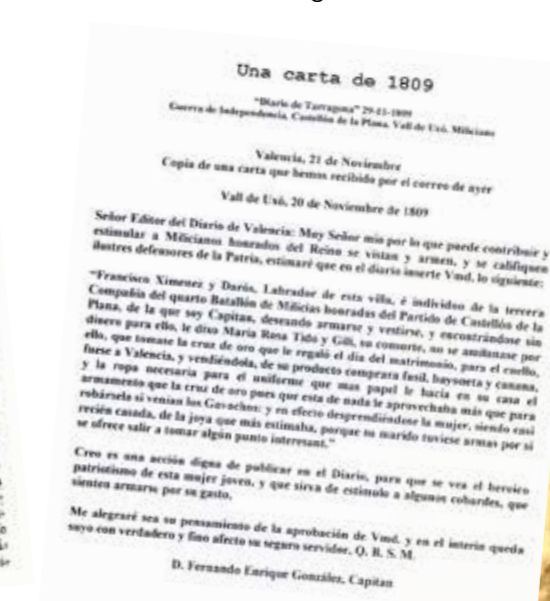
La honrosa acción de M.ª Rosa, vendiendo la joya que más estimaba (la cruz de oro que le regalo su marido el día de su boda) para que pudiera comprar las armas y vestir el uniforme del cuerpo de las Milicias Honradas, fue reconocida como una acción noble digna de ser divulgada, como así se hizo en varios periódicos, publicando la carta que les dirigió don Fernando Enrique González capitán de la

3.ª Cía. del 4.º Bon. de las Milicias Honradas de Castellón, para que se viera "el heroyco patriotismo" de una joven mujer de Vall de Uxó, y sirviera de ejemplo incitando a los hombres a armarse.

De igual manera que entonces, pienso sería digno y de justicia ahora, que la memoria de la patriota María Rosa Tido Gili -que ha permanecido en el olvido más de dos siglos- fuera reconocida y recordada en su pueblo natal, como una mujer que fue todo un ejemplo, distinguiéndose por su actitud en la Guerra de la Independencia.

A tal fin se publica este artículo aprovechando la celebración de las Fiestas Patronales de la Sagrada Familia y Santísimo Cristo, para dar a conocer la historia de María Rosa Tido Gili. Al mismo tiempo, considero un deber mandar una copia del mismo a nuestro Ayuntamiento exponiéndole que sería justo y de razón se honrase como es debido la memoria de esta noble y joven mujer vallera por sus virtudes cívicas. Si nuestro Ayuntamiento así lo hace, sin duda la Historia y las generaciones futuras se lo premiarán por hacer el bien espiritual de nuestro pueblo.

Documents de la bibliografia consultada

¹⁰ AHN Reglamento para la creación de los cuerpos de Milicias Honradas... Diversos-Colecciones, 108, N.5
¹¹ El uniforme se componía con algunas variaciones de: sombrero de copa, casaca con collarín, chupa, calzón, polainas de lona o de cuero, zapatos negros o alpargatas, jarreteras y correa con cartuchera, cruzada con el porta bayoneta.

TOROS 2022 MILAGROS Y TORERÍA

Texto: Fernando Martínez — Fotos: Fernando Martínez, Lucas Sanz

Analizando lo acontecido en la edición del 2022, la primera palabra que me viene a la cabeza es decepción. Un cartel de once toros que a priori nos hacía pensar que habría nivel, pero tras ver los toros en la calle, no fue para tanto. Aunque se vieron cosas bonitas y con calidad.

Como reza el subtítulo del artículo, milagros y torería, voy a destacar tres acontecimientos: dos milagros, sí dos, de ahí que esté en plural y uno de torería que salvó la exhibición de un toro. El primer milagro aconteció el sábado del bou de Sant Josep, con el primer ejemplar de Toros de Cortés, al que darse en pronóstico leve la aparatosa cogida sufrida por Luis Miguel Cano, aficionado práctico de Albacete que fue prendido en varias ocasiones tras caer delante del toro al iniciar su faena con la muleta. El segundo milagro viene arrastrado de la temporada 2021, aunque fue en 2022 cuando se exhibió un toro como agradecimiento, concretamente el ejemplar de Montealto del miércoles por la mañana. El suceso aconteció días antes del bou de Sant Josep de 2021 donde un destacado miembro de la peña "8 del 8", E.R.P., salió con vida de un tremendo accidente de tráfico que acabó con siniestro total del vehículo, aunque él, vapuleado y condolido pudo asistir a la exhibición de los toros. En ambos casos la Sagrada Familia y el Stmo. Cristo, como Santos Patronos que son, fueron los que echaron un capote a ambos en tan extremas situaciones. La Torería, la que derrochó con el toro de Ana Romero otro muletilla, aunque profesional taurino llamado, Fernando López. Este tuvo el coraje de ponerse delante del Santacoloma con la muleta, con verdad y gusto. Cuatro series de muletazos que comenzaron con el silencio sepulcral del respetable y finalizaron con estruendosas ovaciones y en las que se pudo ver la buena condición del toro para la lidia ordinaria.

Ahora les detallo mi opinión sobre todos los toros exhibidos durante los cuatro días de festejos taurinos, con nueve ganaderías diferentes y tres de ellas debutantes, Toros de Cortés, Torrehandilla y José Luis Marca.

Sábado 8 de octubre

Día del Bou de Sant Josep en la que se preparó una extensa tarde con la exhibición de tres toros. El primero de **Toros de Cortés**, hierro debutante aunque es el segundo hierro de Victoriano del Río que sí ha participado. Toro nº 164 g-7, muy serio, alto de agujas, largo, grande como un vagón de tren y rematado con una imponente cornamenta.

Tuvo un juego en el que acudió a todo pero su tranco poco elegante y falta de poder no llegó a transmitir.

El Toro de Cortés fue el bou de Sant Josep

En segundo lugar saltó a la arena el ejemplar nº 27 g-7 de **Juan Pedro Domecq**, toro con una exquisita presentación, con mucha seriedad, cuajado y de preciosas hechuras. Toro que dejó detalles de calidad y nobleza pero le faltó chispa. En tercer lugar salió el toro nº 11 g-7 de **Torrehandilla**, badanudo, largo de cuello y con mucha y astifina cornamenta. Su juego aunque embistió y tuvo arrancadas fue chonchón y sin emoción.

Segundo toro del sábado de J. P. Domecq

El Torrehandilla salió en tercer lugar

Por la noche se emboló el ejemplar nº 32 g-7 de **Montalvo**, todo un tío que llenó el pilón y cuyas hechuras daban a entender que podría embestir y no estuvo al nivel de las expectativas.

Miércoles 12

Día de la Hispanidad, por lo tanto festivo que se aprovechó para realizar tres sesiones de bou al carrer. Por la mañana se exhibió el ejemplar nº 22 g-8 de la ganadería **Montealto**, el **Bou del Miracle**, patrocinado por la peña "8 del 8". De presentación correcta, con un fornido cuerpo pero con la cara y la seriedad justa que le restó vistosidad. Toro boyancón que tuvo detalles pero sin llegar a romper.

El bou del Miracle de Montealto

En la sesión vespertina se soltó en primer lugar al ejemplar nº 60 g-7 de **Juan Pedro Domecq** patrocinado por la peña "El Quinto". Castaño, de buena presentación que realizó una vibrante salida, de la que se encargó Sergio Pinel que con torería permitió el lucimiento de ambos. El burel tuvo un comportamiento bravo, con transmisión y chispa, lástima que los rodadores no le dieron la lidia correcta y lo subieron a la parte alta del recinto "el parral" y allí no terminaron de afinar su lidia, buen toro.

Buen toro de J.P. Domecq de la peña el Quinto

Seguidamente le tocó turno a la peña "Paga i Calla" que exhibió su toro de la ganadería **Puerto de San Lorenzo**. Ejemplar marcado con el nº 152 g-7, negro de capa, desarrollada encornadura, estrecho y escurrido de carnes que tuvo un comportamiento chochón no exento de algún detalle.

Toro de la peña "Paga i Calla" de Puerto de San Lorenzo

Por la noche se emboló el ejemplar nº 94 g-2 de **Juan Pedro Domecq**, toro con once años que acusó la edad y no estuvo al nivel que se esperaba de un semental de tan emblemática ganadería.

Jueves 13

La peña "Amics de la Regina" exhibió un toro jabonero, pelaje exigencia de la Reina, Maria Segarra Planelles, y que fue de la ganadería José Luis Marca. La salida de este ejemplar fue vibrante y con emoción, de ello se encargó José María Carreras "Misu" que lució al toro con su maestría y buen hacer, y cómo no, por su sabor añejo al salir desde la antigua sede y toriles de la plaza Los Molinos. El toro lució el nº 18 g-7, estuvo bien presentado y con un buen juego, con chispa y entregándose en las embestidas dejando buenas sensaciones.

Toro de Amics de la Regina de José Luis Marca

Domingo 16

Último día de festejos de bous al carrer con una sesión matutina con dos ejemplares. En primer lugar se exhibió el toro nº 13 g-7 de la ganadería **La-gunajanda** patrocinado por la peña "8 del 8". Toro precioso, de anatomía corpulenta y con mucha seriedad, que primero dió tres vueltas al recinto correatando de manera abanta. Cuando se paró, no tuvo ni chispa ni fijeza y mostró matices de bravucón.

Toro de Lagunajanda de la peña 8del8

Seguidamente le tocó turno a la peña "El Bunker" que exhibió un ejemplar de **Ana Romero** marcado con el nº 9 g-7. La poca presencia del toro se vio contrarrestada por la buena salida que realizó, por ser encastado derrotando allí donde era citado, por su bonito pelaje "cardeno claro" característico encaste Santa Coloma y por su exigente comportamiento, teniendo que entrar en sus terrenos para conseguir que se arrancara. Así Sergio Pinel, lo demostró dejando lances con mucha transmisión. Aunque el triunfador de la mañana fue el torero de plata, Fernando López, quien primero con el capote y luego con la muleta consiguió sacar el buen fondo y la buena clase del toro, consiguiendo poner los pelos de punta a más de uno. Finalizó la faena consiguiendo una gran y merecida ovación del respetable.

El novillero y banderillero Fernando López cuajó una tremenda faena al de Ana Romero

Cogida donde la Sagrada Familia y Stmo. Cristo echaron el capote produciéndose el milagro

Fotografía: J.J. Diago

ÈPILEG

Diu la saviesa popular castellana que “es de bien nacido, ser agradecido”. I la Junta Directiva considerem que és necessari destacar l'esforç constant, l'ajuda desinteressada i el treball dur de totes i cadascuna de les persones, institucions i associacions culturals, musicals i religioses que han fet possible la celebració de les festes 2023.

Com si d'un trencaclosques es tractara, hem aconseguit construir unes Festes Patronals en Honor a la Sagrada Família i Santíssim Crist per a què els veïns i les veïnes visquen i gaudisquen d'unes setmanes amb familiars i amics d'allò més agradables.

Des d'ací volem expressar la nostra gratitud per comptar amb un equip de professionals tan eficients dins l'Excel·lentíssim Ajuntament de la Vall d'Uixó, que han compartit amb aquesta directiva un projecte conjunt i il·lusionant que gaudirem aquestes setmanes. Així com a la Diputació de Castelló i a la Generalitat Valenciana, els quals ens ajuden a preservar les tradicions de la nostra ciutat.

I, com no, a eixes persones que donen color i alegria als dies festius, i que portem el nom de la ciutat i de la festa per tota la província, la nostra Regina i les Dames de la Ciutat.

Una menció especial per a la Caixa Rural la Vall San Isidro i a la Caixa Rural Sant Vicent pel suport rebut. Moltíssimes gràcies.

Estem molt agraïts amb els comerços, amb les entitats i amb les associacions culturals perquè sense ells no haguera sigut possible dur a terme aquesta magnífica programació. A més, volem donar les gràcies infinites per l'esforç que realitzen any rere anys tots els socis i els abonats.

Agraïm d'una manera especial a les confraries de la nostra parròquia, i en particular a la Confraria de Mare de Déu dels Dolors per acompanyar-nos en la Solemne Processó del Santíssim Crist.

Estem molt agraïts amb nostre Cor parroquial i amb grup d'Aurorers per donar-li solemnitat als actes religiosos.

Moltes gràcies al Centre Instructiu d'Art i Cultura per engalanar els actes amb música i formar part d'aquest projecte.

Mostrem la nostra gratitud als col·laboradors literaris que comparteixen amb nosaltres la seua saviesa i ens enriqueixen amb les seues paraules.

Gràcies als mitjans de comunicació per acostar els actes a aquelles persones que per diversos motius no poden eixir de les seues vivendes i els fan viure de primera mà les Festes Patronals.

La nostra intenció és anar millorant en la realització de diferents actes festius i corregir qualsevol errada o mancança que hi haja pogut succeir o que puga ocórrer en qualsevol moment.

Moltíssimes gràcies a totes i tots per la vostra col·laboració i confiar-nos l'organització de les nostres festes, les Festes Patronals en Honor a la Sagrada Família i Santíssim Crist declarades d'Interés Turístic Nacional.

LA DIRECTIVA DE FESTES

FESTES PATRONALS SAGRADA FAMÍLIA I SANTÍSSIM CRIST

FESTES D'INTERÉS TURÍSTIC NACIONAL

FESTES D'INTERÉS TURÍSTIC NACIONAL - 11 DE JULI D'ANYO

